

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

МАТЕРІАЛИ

У МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ

20-21 червня 2022 року

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

МАТЕРІАЛИ

**V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ
НАУКИ ТА ОСВІТИ**

20-21 червня 2022 року

**Львів
2022**

УДК 005

ББК 94.3(0)

Теорія і практика сучасної науки та освіти: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 20-21 червня 2022 року. – Львів : Львівський науковий форум, 2022. – 57 с.

У даному збірнику представлені тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Теорія і практика сучасної науки та освіти», організованої Львівським науковим форумом. Висвітлюються теорія і практика сучасної науки та освітня сучасному етапі становлення, розглядаються сучасні наукові дискусії різних наукових напрямів.

Збірник призначений для студентів, здобувачів наукових ступенів, науковців та практиків.

Всі матеріали представлені в авторській редакції. За повноту та цілісність яких автори безпосередньо несуть відповідальність.

ЗМІСТ

ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ.....	5
<i>Харченко В.В.</i> ВІТРОЕНЕРГЕТИКА В УКРАЇНІ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ЦИКЛІЧНОЇ ЕКОНОМІКИ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ.....	5
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ.....	8
<i>Бойко А.О.</i> БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	8
<i>Комаров А.С.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ	9
<i>Косіашвілі Д.Е., Нікіфорова А.Г.</i> ОСОБЛИВОСТІ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ 2022	11
<i>Михайленко О.В.</i> ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ	14
<i>Новіченко Л.С.</i> СТАНДАРТИ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ	16
<i>Циба Ю.С.</i> БІЗНЕС-ІНКУБАЦІЯ В УКРАЇНІ	17
<i>Чеснік Н.М.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СЕГМЕНТІ ESG.....	20
<i>Шепеленко В.С.</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ТОКЕНІЗАЦІЇ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК	22
ІСТОРИЧНІ НАУКИ.....	25
<i>Нестеренко А.</i> УКРАЇНСЬКІ ЗМІ ТА СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЗАСОБИ ВИСВІТЛЕННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	25
МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО	27
<i>Герасименко А.О.</i> ОБРАЗ НЕБА В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ЖИВОПИСІ.....	27
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ.....	29
<i>Гаяш О.В.</i> ЗМІСТ КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ЗПР РАНЬОГО ВІКУ	29
<i>Гордійчук О.Є.</i> НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ» У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	31
<i>Литвинюк Л.О.</i> ЗМІСТОВНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПРОСТІР ВГКДО «ДНІПРОВСЬКА СІЧ» – РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСАД КОЗАЦЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ	34
<i>Луцюк О.В.</i> СПЕЦИФІКА СУЧАСНИХ РЕКЛАМНИХ ВИДАНЬ	37
<i>Ткачук М.В.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЙДЕТИЧНИХ ТЕХНІК В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	39

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ	42
<i>Поліщук О.М., Колтунович Т.А. HARD SKILLS I SOFT SKILLS У РОБОТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ</i>	42
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ.....	45
<i>Харченко Д.С. ДОСЛІДЖЕННЯ ЯВИЩА РЕЗОНАНСУ У ТРИШАРОВІЙ ГІДРОДИНАМІЧНІЙ СИСТЕМІ «ШАР З ТВЕРДИМ ДНОМ-ШАР – ШАР З КРИШКОЮ».....</i>	45
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ.....	47
<i>Мельник П.В. FORMATION OF LEXICAL COMPETENCE AS A COMPONENT OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE.....</i>	47
<i>Харитонов О. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ ТА РІЗНІ СТАНДАРТИ І ПІДХОДИ ДО ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ У СУЧАСНОМУ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ.</i>	49
ЮРИДИЧНІ НАУКИ	51
<i>Богатов Д.Е. ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ ТА ЦИВІЛЬНИМ НАСЕЛЕННЯМ В ДІЯННЯХ РОСІЙСЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ ПІД ЧАС НЕСПРОВОКОВАНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЩОДО УКРАЇНИ</i>	51
<i>Ляшенко А.С. НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО КОРУПЦІЙНИХ ПРОЯВІВ СЕРЕД СЛУЖБОВИХ ОСІБ</i>	54
<i>Реньов Є.В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УВКБ ООН В УКРАЇНІ.....</i>	55

ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ

Харченко В.В.,
доцент кафедри екологічної безпеки та охорони праці
Національного університету харчових технологій

ВІТРОЕНЕРГЕТИКА В УКРАЇНІ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ЦИКЛІЧНОЇ ЕКОНОМІКИ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

Вступ. Циклічна економіка принципово відрізняється від поширеної зараз лінійної. Циклічна система і лінійна система відмінні одна від одної способом створення або підтримання вартості.

Лінійна економіка традиційно дотримується послідовного плану *бери – роби – утилізуй* (*take – make – dispose*). Такий план означає, що сировина збирається, потім вона перетворюється на продукти, які використовуються, поки їх остаточно не викидають як відходи. Вартість створюється в такій економічній системі шляхом виробництва і продажу продуктів у якомога більший кількості.

Циклічна економіка дотримується підходу 3 R [1]: *reduce, reuse and recycle* (зменшуй, використовуй повторно і переробляй). Використання ресурсів зведено до мінімуму (*reduce*). Повторне використання виробів і деталей максимізовано (*reuse*). І останнє, але не менш важливе, сировина повторно використовується (*recycle*) на високому рівні. У такій системі вартість створюється шляхом зосередження уваги на збереженні вартості.

Одним з найважливіших аспектів першої складової означеного підходу є зменшення використання енергетичної сировини. Досягти такого зменшення реально лише використовуючи енергію з відновлюваних джерел. Один із найважливіших різновидів відновлюваної енергії – вітрова.

Основний матеріал. Енергія вітру – невичерпний енергетичний ресурс планети. Вона є одним із найдавніших використовуваних джерел енергії в історії людства. У той же час і нині вітроенергетика дуже важлива – для циклічної економіки. Оцінювання переваг і недоліків раціонального споживання такої енергії – актуальне завдання.

Переваги вітрової енергетики [2, 3]:

- 1) низька собівартість – вітроенергетика може конкурувати з ядерною, вугільною та газовою енергетикою;
- 2) нульова вартість паливної складової, джерело енергії невичерпне і присутнє в необмеженій кількості;
- 3) безпечність для довкілля – виробництво енергії не супроводжується викидами двоокису вуглецю;
- 4) вітроенергетика не має ризиків щодо нестабільності цін на паливо;
- 5) надійність поставок – вітроенергетика дає змогу уникнути залежності від імпорту енергоресурсів, значна частина яких перебуває зараз у руках авторитарних режимів;
- 6) модульний дизайн, швидке монтування;
- 7) електропостачання за обсягами зрівнянне з традиційними способами генерації;
- 8) вітроенергетика не перешкоджає веденню сільського господарства та промислової діяльності поблизу вітростанцій;
- 9) можливість розвитку у незручних для проживання людей і важкодоступних місцях.

Використання енергії вітру, за умови ефективного планування, обачного ведення будівельних, монтажних та експлуатаційних робіт, цілком відповідає принципам циклічної економіки. Вона має унікальні особливості взаємозалежності зі змінами клімату.

Виробництво електроенергії на вітрових електростанціях (ВЕС) не супроводжується викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря. При цьому робота одного вітрогенератора потужністю 1 *МВт* скорочує щорічні викиди в атмосферу 1800 *т* CO_2 , 9 *т* SO_2 , 4 *т* оксидів азоту. За оцінками *Global Wind Energy Council* до 2050 року світова вітроенергетика дозволить скоротити щорічні викиди CO_2 на 1,5 млрд *т* [5].

Вітроенергетика має багатовікову історію. Найпростіші вітродвигуни почали застосовувати в стародавньому Єгипті й у Китаї.

У кінці XIX ст. з'явилася ідея використати енергію вітру для генерування постійного електричного струму. Перша у світі вітрова електростанція з'явилася саме на території України. Вона була споруджена у 1931 році поблизу Севастополя, що тимчасово перебував на той час у складі РСФСР. Вона мала потужність 100 *кВт*. Станція виробляла струм для трамвайної лінії Балаклава – Севастополь.

Із 1940-х по 1970-і роки вітроенергетика перебувала в стані занепаду – через інтенсивний розвиток передавальних і розподільних мереж, що давали незалежне від погоди недороге енергопостачання.

Великий імпульс для свого розвитку вітрова енергетика набула у 1970-х роках після світової нафтової кризи. Розвинені країни тоді дуже занепокоїлися своєю надмірною залежністю від країн-імпортерів нафти і прагнули якнайшвидше отримати невичерпне джерело енергії, що не було жорстко прив'язане до конкретного регіону.

У середині 1970-х в Данії почалися випробування попередників сучасних вітрогенераторів. Пізніше Чорнобильська катастрофа істотно збільшила інтерес до безпечних поновлюваних джерел енергії. Каліфорнія здійснила одну з перших програм стимулювання вітроенергетики, почавши надавати податкові пільги для виробників електроенергії з вітру [3].

У 2021 році вітер постачав понад 1800 *TWh* год електроенергії, що становило понад 6,6 % світової електроенергії, тоді як у 2015 цей показник був на рівні лише 3,5 % [4].

Нині галузь вітроенергетики бурхливо розвивається. До початку 2019 року загальна встановлена потужність усіх вітрогенераторів перевищила 600 гігават і перевершила сумарну встановлену потужність атомної енергетики.

Але на практиці фактично використана за рік потужність вітрогенераторів у кілька разів нижча встановленої, що є істотним недоліком. У той же час АЕС майже завжди працюють в режимі встановленої потужності [3].

Таким чином у використанні ВЕС є низка негативних чинників, до яких належать [3].

1. Нестабільність роботи. Нестабільність спричинена неможливістю гарантувати отримання необхідної кількості електроенергії там, де сила вітру може виявитися недостатньою для вироблення потрібної кількості електроенергії. Вітрогенератори починають виробляти струм при швидкості вітру 3 *м/с* і вимикаються при 25 *м/с* через загрозу пошкодження. Тому при використанні вітроенергетики необхідно утворювати резерв потужності в енергосистемі і механізми згладжування неоднорідності їх вироблення (у вигляді традиційних електростанцій). Така особливість вітроенергетики істотно здорожує собівартість електроенергії.

2. Відносно невисокий вихід електроенергії. Вітрові генератори значно поступаються у виробленні електроенергії дизельним генераторам, що призводить до необхідності встановлення відразу декількох турбін. Крім того, вітрові турбіни неефективні в період пікових навантажень.

3. Висока вартість обладнання. Вартість вітроустановки потужністю 1 *MВт* становить у середньому \$ 1 млн для вітрових станцій на суші. Вартість офшорних вітрових електростанцій, які будуються в морі на відстані 10-12 км від узбережжя, – у 1,5-2,0 рази вища.

4. Певна небезпечність для дикої природи. Крила роторів турбін становлять потенційну небезпеку для фауни. Травмування лопатями турбіни може бути причиною загибелі птахів, а загибель кажанів настає від баротравми легень внаслідок формування області зниженого тиску на кінцях лопатей турбін. Згідно зі статистикою, лопаті кожної встановленої турбіни є причиною загибелі не менш як чотирьох особин птахів на рік.

5. Шумове забруднення довкілля. Нині при визначенні рівня шуму від вітроустановок користуються тільки розрахунковий методами, бо ефективне відокремлення шуму вітроустановки від шуму вітру поки неможливе. За даними розрахунків аеродинамічний шум від сучасних ветрогенераторів на відстані в 350 м становить 35-45 дБ_А, що відповідає вимогам *Державних санітарних норм допустимих рівнів шуму в приміщеннях житлових та громадських будинків і на території житлової забудови*, затверджених Наказом МОЗ України № 463 від 22.02.2019 року для територій прилеглих до житлових будинків у нічний та денний час.

Нині проводять дослідження впливу вітряків при масовому використанні їх на локальні та глобальні кліматичні умови. Зокрема, зниження середньої швидкості вітрів здатне зробити клімат регіону трохи континентальнішим, бо повітряні маси, що повільно рухаються, встигають сильніше нагріватися влітку й охолоджуватися взимку. Також відбирання енергії у вітру може сприяти зміні вологісного режиму прилеглої території.

Висновки. Циклічна економіка підкріплена переходом до використання сировини й енергії з відновлюваних джерел. Одним із найважливіших видів зеленої енергії є вітрова. Виробництво електричної енергії на ВЕС має ряд переваг порівняно. Але має і певні недоліки. Покращення менеджменту в енергетиці та збільшення інвестицій – кращі способи збільшення переваг і зменшення недоліків щодо використання енергії вітру. Особливо корисні такі заходи були б для України з її високим вітроенергетичним потенціалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. How is a circular economy different from a linear economy? / <https://kenniskaarten.hetgroenebrein.nl/en/knowledge-map-circular-economy/how-is-a-circular-economy-different-from-a-linear-economy>
2. Основи вітроенергетики: підручник / Г. Півняк, Ф. Шкрабець, Н. Нойбергер, Д. Ципленков. – Д.: НГУ, 2015. – 335 с.
3. Позитивні та негативні аспекти використання вітроенергетики / <https://dpssmk.gov.ua/pozytyvni-ta-nehatyvni-aspekty-vykorystannia-vitroenerhetyky>
4. Jones D. Global Electricity Review 2022 / <https://ember-climate.org/insights/research/global-electricity-review-2022>
5. Global wind energy / https://web.archive.org/web/20191014092133/https://www.gwec.net/wp-content/uploads/2012/11/GWEO_2012_lowRes.pdf

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Бойко А.О.,

*студентка факультету економіки та управління
Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана*

БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Бізнес-план – це програма, яка дозволяє оцінити ефективність запланованих дій і заходів підприємства, відповісти на питання щодо доцільності інвестування та спрогнозувати поведінку бізнесу.

Метою розробки бізнес-плану є формування концепції розвитку суб'єкта підприємницької діяльності, яка забезпечує:

- а) аналіз
- б) оцінювання
- в) контроль та регулювання діяльності

Наразі виділяють **дві функції бізнес-плану**. Перша функція – зовнішня, яка стосується ознайомлення зацікавлених суб'єктів зовнішнього середовища із сутністю та основними аспектами підприємницького проекту підприємства. Друга функція – внутрішня, яка стосується опрацювання механізму самоорганізації підприємства, тобто обґрунтування цілісної системи управління реалізацією важливого для підприємства бізнес-проекту.

Структура бізнес-плану включає в себе наступні складові:

1. **Резюме.** Дає інформацію про ідею та основні завдання проекту, а також про плановані обсяги діяльності та фінансові результати. Відповідає на питання «У чому полягає ключова ідея проекту?».
2. **Загальна характеристика продукції та послуг.** Дає інформацію про те, що передбачається запропонувати споживачам. Відповідає на питання: «Які потреби можуть бути задоволені цією продукцією або послугами? Для яких споживачів призначено продукцію або послуги?».
3. **Оцінка галузі господарської діяльності.** Представляє результати аналізу господарського та економічного оточення, в якому передбачається здійснювати діяльність. Відповідає на питання: «Яке позиційне положення цієї продукції (послуг)? Чи визначено відповідний сегмент ринку?».
4. **План виробництва.** Аналіз технологій та організації виробничої діяльності підприємства, що проектується. Відповідає на питання: «Якою є організаційно-виробнича структура управління? Як планується процес підготовки і освоєння виробництва?».
5. **План постачання.** Подає інформацію про постачальників товарів, сировини, комплектуючих або напівфабрикатів, а також описує особливості організації поставок. Відповідає на питання: «Які умови і вимоги до транспортування і розрахунків: вид транспорту, спосіб відвантаження, розподіл транспортних витрат, порядок оплати та інше? Чи є необхідні умови для складування, передвиробничої підготовки?».
6. **План маркетингу.** Описує результати проведених маркетингових досліджень цільового ринку. Відповідає на питання «Як передбачається здійснювати просування продукції або послуг на ринок: канали комунікації, аналіз, стимулювання та інше?».
7. **Фінансовий план.** Він містить графік фінансування витрат з освоєння обсягів виробництва, графік повернення позикових коштів або виплати дивідендів, а також план формування основних фінансових показників.
8. **Ризики.** Представляє результати аналізу ризиків проекту, передбачені шляхи їх скорочення. Дається уявлення про можливі ризики різного характеру: економічного, фінансового, соціально-політичного та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бізнес-планування: теорія та практика : [навчальний посібник] / Ю. Ю. Верланов, О. Ю. Верланов. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. – 244 с.
2. Бізнес-планування підприємницької діяльності: навч. посіб. / З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білик. Чернівці: Технодрук, 2019. 264 с.
3. Бізнес-планування : навч. посіб. / Т. Г. Васильців, Я. Д. Качмарик, В. І. Блонська, Р. Л. Лупак. – К. : Знання, 2013. – 173 с.

Комаров А.С.,

аспірант кафедри обліку та аудит

Приазовського державного технічного університету

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ

Наразі маючи досить складну ситуацію з ведення господарської діяльності, підприємства зіштовхуються з проблемами інвестицій. Питома вага промислових господарств не має вільних коштів, щоб створити з них інвестиційний інструмент, і не є «ласим шматком» для іноземних інвесторів. Це зумовлено низкою проблем: недосконалою базою законотворчості, недовершеною фіскальною системою, великою «бюрократією» та недосяжністю кредитної системи, неефективним використанням нерозподіленого прибутку, недосконалість валютного законодавства, складність страхування іноземних інвестиційних вкладів, крихка банківська система.

Усі перераховані фактори гальмують формування і вдосконалення ресурсної бази підприємства, в тому числі і інвестиційної. Це обумовило складну ситуацію на промислових підприємствах, а також зменшення виробництва. А саме, на підприємствах легкої промисловості є зменшення на – 26,2%, хімічної – 44,8%, машинобудівної на – 16,4%[10].

Тобто очевидно, що за цієї ситуації підприємствам не вистачає коштів на утворення відновлюваних фондів, наповненість яких щоразу зменшується бо на підприємстві витрати на устаткування мають становити 46—48 % [6 с.355].

Перед керівником та його командою постає задача, головна мета якої знайти та вивільнити кошти, створити ресурсний фонд для забезпечення інвестиційної діяльності, залучення додаткових інвестиційних ресурсів, раціоналізація структури інвестиційних ресурсів, оцінка та шляхи залучень додаткових джерел.

Дана ситуація викликала багато питань у науковців, що зумовило розробку наукових праць, опрацювання факторів у комплексі, що стосуються проблеми залучення інвестиційних ресурсів у діяльності підприємств промислового сектору. Визначення ключових чинників, що впливають на інвестиції, оптимізація та додаткові джерела залучення як підприємства, так і пошук таких можливостей у сторонніх учасників. Питанням займалися як закордонні, так і вітчизняні учні: Бланка І.О.[2] Бельський П.Ю.[1], Долішній М. І.[5], Загородній А.Г.[5], Кузьмін О. Є.[7], Пересада О. О.[9], та інші.

Розглянемо головні чинники, що перешкоджають залученню інвестиційних ресурсів у діяльність підприємства з боку держави:

- низька швидкість та недосконала підтримка державою у впровадженні високих технологій та наукових досягнень;
- відсутність чіткої схеми взаємодії державо-приватного партнерства недосконалість інституційно-правового залучення недержавних інвестицій;

- неблагонадійний клімат у державі внаслідок тяжкої кризи, що заблокував вільний доступ міжнародних фінансових ресурсів;
- недостатній рівень державної уваги до розвитку інвестиційних програм, міжнародних проєктів, погана підготовка фахівців та недооцінка перспектив; слабе законодавство з питань забезпечення прав власності, фінансової політики, земельної політики, здійснення комерційної, підприємницької діяльності;
- непередбачуване законодавство з питань надійних гарантій від його змін для іноземних інвесторів ;
- темпи інфляції значно вищі, ніж у країнах Європи та США[4];
- низький рівень розвитку інфраструктури , що ускладнює зв'язок України з іншими країнами, звідси недостатній оперативний зв'язок для підприємств з іноземними інвестиціями.

Розглянувши проблеми залучення інвестиційних ресурсів у діяльність підприємства з боку держави, наступними є питання, що виникають на підприємстві під час його діяльності.

- нестача власних коштів через падіння прибутку та зменшення амортизаційних відрахувань;
- відмова банків у довгостроковому кредитуванні через поганий фінансовий стан більшості промислових підприємств, і відсутність механізмів реального довгострокового кредитування з низькою відсотковою ставкою, або під прибуток майбутніх періодів, цільового кредитування ;
- відсутність єдиної державної політики стратегічного розвитку промислових підприємств, підтримки та дотації на виробництво вітчизняних товарів;
- відсутність цільного механізму управління інвестиційної діяльності та централізованого керівництва цим процесом, недостатній практичний досвід у керівників інвестиційного процесу;
- недостатня прозорість господарської документації підприємства, багато тіньових доходів, що знижує інтерес інвесторів до інвестицій;
- підприємства не мають інвестиційної стратегії та не бажають створити інвестиційний план , щоб зацікавити поточного інвестора;
- високі ризики при інвестуванні, при низькій рентабельності більшості промислових підприємств[8];
- велика бюрократія у процесах реєстрації підприємств.

Розглянувши дане питання та виділивши головні проблеми, освітлені вище, очевидно, що на сьогодні в нашій країні недостатньо розвивається інвестиційний потенціал промисловості, через що залучення інвестиційних ресурсів до підприємства здійснюється на мінімальному рівні[3 с.51].

Щоб удосконалити інвестиційну систему, необхідно розробити єдиний державний орган з питань інвестицій з залученням досвідчених іноземних інвесторів , який буде займатись пошуком, залученням та вирішенням проблем, що виникають. Працюючи у тісній кооперації з представниками промисловості та відповідними державними органами, фахівцями повинні розробляти відповідні рішення, ухвалювати закони на високому законодавчому рівні. На підприємствах проводити систематичні консультації. За необхідності створювати тимчасові відділи реформації, що в тісній співпраці з керівним апаратом мають вирішувати проблеми, які заважають притоку інвестиційних ресурсів у діяльність підприємства.

Інвестиції – необхідний ключовий інструмент для зростання та реформування промисловості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беленький П.Ю., Шевченко-Марсель В. І., Другов О.О. Інвестиційно-інноваційне забезпечення конкурентоспроможності регіону НАН України. Ін-т регіон дослідження, Львів: 2006. 129с.
2. Бланк І.О., Ситник Г.В. та ін. Фінансове забезпечення розвитку підприємств : І.О. Бланк, Г.В. Ситник та ін. За ред. проф. Бланка І.О. Київ.:КНТЕУ, 2011. -344 с

3. Борщ Л.М. Інновації і інвестиції в реальному секторі економіки: перспективи розвитку. Економіка ринкових відносин. Київ: № 22. 2008. С. 44–52.
4. Гуляєва Н.М. Інвестиційний менеджмент: методика розв'язання практичних завдань : навч. посіб. Н.М. Гуляєва, І.М. Вавдійчик ; за заг. ред. Н.М. Гуляєвої. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 220 с.
5. Долішній М.І. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка : навч. посібник М. І. Долішній, Ю. І. Стадницький, А. Г. Загородній, О. Е. Товкан. Львів: Інтеллект-Захід, 2003. 256 с.
6. Іванілов О.С. Економіка підприємства. - Київ.: Центр учбової літератури, 2009. 728 с.
7. Кузьмін О.Є. Менеджмент та підприємництво в Україні етапи становлення і проблеми розвитку № 384 : ред О.Є. Львів : вид-во Держ. ун-ту Львів політехніка, 2000., 343с.
8. Малицький Б.А. Стан, проблеми і перспективи іноваційного розвитку економіки України ред. А.С. Попович :Київ, Економіка ринкових відносин, 2018 № 11 с 65-75
9. Пересада А. А., Смірнова О. О., Онікієнко С. В., Ляхова О. О. Навч. -метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2011. 251 с.
10. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.05.2020)

Косіашвілі Д.Е.,

Нікіфорова А.Г.,

здобувачі вищої освіти

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ОСОБЛИВОСТІ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ 2022

Акцизний податок – особливий вид податкових відрахувань, яким обтяжують виробників ряду особливих товарів.

Актуальний перелік підакцизних товарів на сьогоднішній день згідно з Податковим Кодексом України має такий вигляд:

- спирт етиловий або інші спиртові дистиляти, наприклад, метиловий спирт;
- алкогольні напої, зокрема столове вино, пиво;
- тютюнові вироби, тютюн та промислові заміники тютюну (з 1 січня 2021 тютюн для електронних сигарет, рідини в електронних сигаретах);
- пальне, наприклад, бензин, гас, скраплений природний газ, мазут...
- суміші пального, наприклад, газойли (дизпаливо), біодизель тощо;
- автомобілі легкові, кузови до них, інші транспортні засоби для перевезення людей, включаючи вантажопасажирські фургони, гоночні автомобілі, моторні транспортні засоби для перевезення вантажів;
- причепа та напівпричепа, в т.ч. для тимчасового проживання у кемпінгах типу причіпних будиночків; мотоцикли (включаючи мопеди) та велосипеди з допоміжним двигуном, з колясками або без них;
- транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб або більше, наприклад, автобуси; транспортні засоби для перевезення вантажів;
- Електрична енергія [1].

В цілому, слід зазначити, що динаміка сплати податку за останні 10 років має стійку тенденцію до зростання.

Зростання в абсолютному вимірі акцизного податку приблизно в 5,5 разів обумовлено в кризових умовах посиленням фіскальної функції непрямих податків, що призводить до збільшення податкового навантаження на споживання.

Загальними факторами, що вплинули на зростання податкових надходжень доходної частини, стало значне зростання податкових надходжень, зумовлене постійним проведенням державою детінізації економіки та боротьбою з компаніями, що ухиляються від сплати податків, а також збільшення кількості об'єднаних територіальних громад внаслідок децентралізації, які можуть краще контролювати сплату податкових платежів [2].

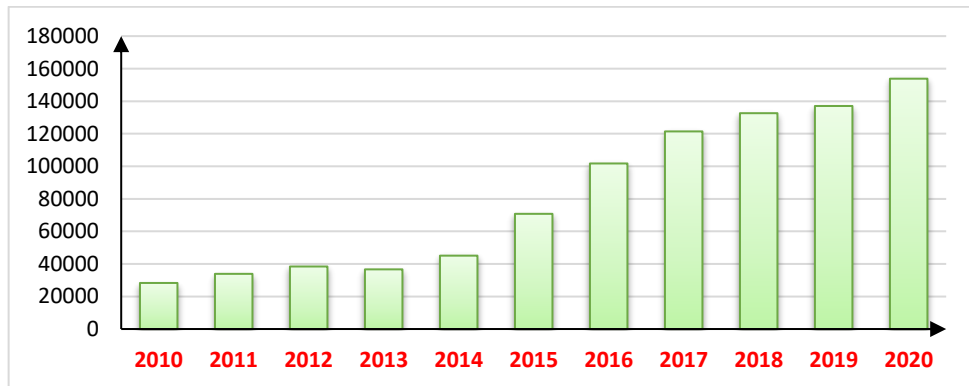

Рис. 1. Динаміка сплати акцизного податку, млн. грн.

Поговоримо більш докладно про кожну групу товарів окремо.

1. Алкоголь

В Україні з 1 березня 2022 року акцизна ставка на алкоголь була підвищена в середньому на 5%. Згідно з цим змінено не лише ставку акцизного збору, а й саму систему її розрахунку: "пивний акциз" залежить від кількості етилового спирту в напої та становитиме 59,82 грн за кожен літр спирту в пиві.

З 1 січня 2022 року акциз на горілку, вино та коньяк у середньому підвищиться на 5%. У зв'язку із зростанням акцизу очікується подорожчання алкогольних напоїв.

Наприклад, раніше акциз на пиво будь-якої міцності становив 2,78 грн. З березня 2022 року для напою із вмістом спирту 4% акциз 2,39 грн, а із вмістом 8% – 4,88 грн. Тобто акциз на слабоалкогольне пиво зменшиться на 39 копійок, а на міцне – зросте на 2,10 грн [3].

2. Тютюнові вироби

Акцизний податок на тютюн та вироби у 2021 році продовжили своє зростання на 20% щороку. Все це пов'язано з доведенням до 2025 року їхнього розміру до вимог ЄС.

Кінцева мета – 90 євро за 1000 цигарок. З 2021 року змінилося оподаткування акцизним податком сигарил (малих сигар) [3].

Змінюється за сигарилами також і мінімальне акцизне податкове навантаження та вводяться адвалорні ставки: мінімальне навантаження – на 2021 рік 1456,33 грн., але не менше 1367,71 грн. за 1 кг (нетто), адвалорна ставка – 12%.

3. Електроенергія

3 травня 2020 року зміни торкнулися постачання електроенергії, а саме: перестали бути платниками акцизу оптові постачальники електроенергії.

Звільнили від оподаткування акцизом передачу електроенергії всередині одного підприємства для власного споживання, якщо вона зроблена на цьому підприємстві.

30 листопада 2021 року Верховна Рада України ухвалила закон за яким ставка електроенергії стала дорівнювати 3,2% [3].

4. Транспортні засоби

Відповідно до закону, під час воєнного стану не потрібно платити ПДВ, акциз та ввізне мито при розмитненні автівок. Українці можуть самостійно декларувати ввезені легкові автомобілі онлайн без сплати митних платежів. Правила діють із 15 квітня і покликані спростити доставку автомобілів для гуманітарних і військових потреб.

В цілому процес нарахування акцизу на автівку приведено нижче. Для розрахунку потрібно знати базову ставку, коефіцієнт двигуна, коефіцієнт віку та поточний курс євро НБУ [4].

Приклад 2 (акциз на імпортований легковий автомобіль). 19 березня 2021 року розмитнено автомобіль Ford Fusion 2017 року випуску, об'єм двигуна 2000 см куб, бензин, митна вартість 7000\$.

Розрахунок виконаємо на основі наступних даних:

- базова ставка акцизного податку для автівки з бензиновим ДВЗ з об'ємом до 3000 см куб становить 50 євро;
- коефіцієнт двигуна = 2 ($=2000/1000$);
- коефіцієнт віку = 3 (рахуються повні роки $2021 - 2017 - 1$);
- курс євро НБУ на 19.03.2021 р. становить 32,9785 грн / 1 євро.

Розраховуємо акциз на імпортований автомобіль: $50\text{€} \times 2 \times 3 = 300$ євро. До сплати буде: $300 \times 32,9785 = 9893,55$ грн. Вартість автомобіля у розрахунку акцизу на легкові автомобілі участі не бере.

Рис. 2. Динаміка Розрахунок акцизного податку на автомобіль (Ford Fusion)

Таким чином, акцизний податок є важливим фінансовим інструментом регулювання економічних та соціальних процесів. Акцизне оподаткування дозволяє через цінові механізми проводити обсяги виробництва та реалізації окремих підакцизних товарів. Проведене дослідження підтверджує, що акцизи завжди мали велику частку в сукупних податкових надходженнях у країнах з економікою, що розвивається.

Особливого значення акцизний податок як фіскальний інструмент має у країнах із перехідною економікою, котрим загалом характерне базування на непрямі податки через відсутність достатньої та стабільної бази для прямого оподаткування (через слабкий розвиток, низькі доходи населення тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна податкова служба України [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://tax.gov.ua/nk/rozdil-vi--aktsizniy-podatok/>
2. Акцизний податок [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.golovbukh.ua/rubric/1-aktsizniy-podatok>
3. Нові правила сплати акцизу [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://news.dtkl.ua/taxation/excise/76079>
4. Оподаткування під час воєнного стану [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://eba.com.ua/>

Михайленко О.В.,
*к.е.н., старший науковий співробітник відділу
економіки і політики аграрних перетворень
ДУ “Інститут економіки та прогнозування НАНУ”*

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ

Людина, її права і свободи становлять у законодавчій державі найвищу соціальну цінність, саме на їх забезпечення й найповнішу реалізацію має бути спрямована уся державна діяльність і, насамперед, діяльність у сфері державного управління процесами національного розвитку та суспільних трансформацій [1].

Натомість протягом тривалого часу необхідність дотримання прав людини розглядалась, з одного боку, винятково в якості своєрідного підґрунтя для критики процесів розробки, реалізації та результатів впровадження будь-яких економічних реформ, з іншого – як істотне ускладнення процесу опрацювання стратегій подальшого розвитку, що зазвичай призводило до тривалих масштабних негативних наслідків.

Так, ігнорування необхідності дотримання прав людини зумовило надзвичайно деструктивні результати орієнтації світових продовольчих систем на максимізацію приросту ефективності та збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції. Протягом 1960 – 2000 рр. приріст обсягів виробництва істотно перевищував показники зростання кількості населення; цей процес стимулювався розвитком міжнародної торгівлі та регіональною спеціалізацією у сфері продукування вузької номенклатури товарних позицій. Реалізація прийнятих в цьому контексті технологічних та директивних настанов призвела до концентрації конкурентних переваг і земельних ресурсів у руках великих підприємницьких структур і землевласників, що знайшло відображення в обезземеленні селян, поступовому зростанні нерівності та загостренні проявів бідності в сільській місцевості. Матеріали досліджень Цільової групи з проблем голоду Проекту розвитку тисячоліття ООН свідчать, що внаслідок реалізації цієї стратегії 80% голодуючого населення світу виявились сільськими жителями; з 1 млрд осіб, що перебували в умовах крайньої бідності, 75% працювали в сільській місцевості; 50% осіб, що відчували гострий брак продовольства, – дрібні фермери, які повністю / частково залежали від сільського господарства [2].

Більше того, очевидним став той факт, що економічне зростання є необхідним, але недостатнім для покращення добробуту селян. Підхід до розвитку, який виходить за рамки зростання й отримання прибутків, видається необхідним задля забезпечення впевненості у рівномірному розподілі досягнутих благ серед усіх верств суспільства. Ця теза виступає засадничим принципом концепції “інклюзивного розвитку”, ідеї якої виникли у другій половині ХХ століття і були викликані визнанням загальних прав людини та необхідності їх захисту.

Загалом інклюзивний розвиток являє собою “процес структурних змін, які дозволяють враховувати думку та забезпечувати реалізацію прав громадян, які в іншому випадку були б виключені з процесу розвитку спільноти. Він передбачає перерозподіл капіталу, згенерованого у формальному та неформальному секторах економіки, та дозволяє окреслити напрями майбутнього розвитку суспільства у взаємодії з усіма зацікавленими сторонами” [3].

Моніторинг дотримання прав селян повинен здійснюватися на підставі проведення HRIA (Human Rights Impacts Assets – оцінка впливу на права людини). Під такою оцінкою

розуміється структурований процес аналізу альтернативних напрямів політики економічного розвитку та визначення впливу запропонованих заходів на дотримання прав громадян. У тексті Керівних принципів відносно оцінок впливу економічних реформ на права людини наголошується, що HRIA дозволяє не лише визначити невідповідність реалізації конкретної політики економічного розвитку вимогам щодо дотримання прав людини (окремі заходи / комплекс заходів / заходи, що плануються до впровадження), а й сформувати комплекс запобіжних та нівелюючих заходів для урівноваження економічної політики і положень діючого законодавства [4]. З методологічної точки зору HRIA передбачає використання різноманітних інструментів і методів та ґрунтовний аналіз впливу реалізації різних сценаріїв розвитку економіки на дотримання прав громадян.

Ухвалення політики реформ, реалізація яких здійснюватиме негативний вплив на дотримання прав людини, повинно допускатись лише у випадку, якщо:

- такі реформи носять винятково тимчасовий характер;
- кінцевою метою реформування виступає захист всієї сукупності взаємопов'язаних та взаємозалежних прав людини;
- вони є найбільш прийнятними і дієвими з усіх досліджених альтернатив;
- процес реалізації реформ є максимально прозорим і передбачає широку участь у прийнятті стратегічних рішень тих верств населення, які відчуватимуть найпотужніший деструктивний вплив імплементації політичних положень;
- процес реалізації політичних положень перебуває під жорстким контролем держави та передбачає відповідальність за його порушення [5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Права людини: загальна їх реалізація та захист в Україні [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: http://www.gusrv.gov.ua/pravo2019_1.htm.
2. International Fund for Agricultural Development (IFAD), *Rural Poverty Report 2001: The Challenge of Ending Rural Poverty, 2001* [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.ifad.org/poverty/.
3. Johnson, B. & Andersen, A.D. (red.) (2012). *Learning, Innovation and Inclusive Development: New perspectives on economic development strategy and development aid*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag (Globelics Thematic Report, Volume 2011/2012).
4. Руководящие принципы относительно оценок воздействия экономических реформ на права человека. Доклад Независимого эксперта по вопросу о последствиях внешней задолженности и других соответствующих международных финансовых обязательств государств для полного осуществления прав человека, в частности экономических, социальных и культурных прав. Доступно з: <https://undocs.org/pdf?symbol=ru/A/HRC/40/57>
5. E/C.12/2016/1; Комитет по экономическим, социальным и культурным правам, замечание общего порядка № 19 (2007) о праве на социальное обеспечение [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=4slQ6QSmIBEDzFEovLCuW1a0Szab0oXTdlmnsJZZVQdrCvvLm0yy7YCiVA9YY61ZutzyESnwJztIx%2BouTDC%2BBvmcKYstiGELWmyHXp1a0fTYQbzx92z08%2FWt%2B79G8tWS>; Письмо Председателя Комитета по экономическим, социальным и культурным правам в адрес государств – участников Международного пакта об экономических, социальных и культурных правах от 16 мая 2012 года [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CESCR/Shared%20Documents/1_Global/INT_CESCR_SUS_6395_R.pdf.

Новіченко Л.С.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Національна академія статистики, обліку та аудиту.

СТАНДАРТИ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Динамічний розвиток євроінтеграційних процесів та впровадження зарубіжного досвіду в сфері регулювання контролю за надходженням та використанням бюджетних коштів та державного майна, встановлення фактів порушення фінансової дисципліни розпорядниками бюджетних коштів зумовлюють необхідність удосконалення нормативної бази регулювання проведення державного аудиту. Питання стандартизації державного аудиту в Україні з урахуванням вітчизняних особливостей його здійснення є нагальним та актуальним питанням сьогодення. Закріплення на законодавчому рівні єдиних, чітких правил та порядку здійснення державного аудиту шляхом формування національних стандартів державного аудиту сприятиме ефективній організації діяльності суб'єктів державного аудиту та створенню якісного методологічного забезпечення його проведення.

«Стандартизація державного аудиту – це процес встановлення норм, правил і характеристик, справедливих для всіх учасників аудиторської діяльності в державному секторі. Загалом стандартизація є одним із виявів організаційно-розпорядничих методів управління державним фінансовим контролем, одним із найважливіших засобів поліпшення, зниження складності його організації, реалізації державної контрольної політики» [1, с. 43].

Наразі суб'єкти державного аудиту в Україні застосовують уніфіковані стандарти Міжнародної організації найвищих органів фінансового контролю (далі – стандарти INTOSAI). Стандарти INTOSAI з аудиту поділяються на чотири категорії: а) базові принципи; б) загальні стандарти; в) стандарти проведення аудиту; г) правила складання звітів. Зазначені міжнародні стандарти формують загальні правила та методи проведення державного аудиту, встановлюють перелік основних інституційних вимог до вищих органів державного аудиту тощо. Разом з тим, зважаючи на специфіку та значне видове різноманіття форм державного управління, відмінності в законодавчому регулюванні питань проведення державного аудиту запровадження використання міжнародних стандартів державного аудиту на сьогодні є складним питанням.

Важливим кроком у розвитку нормативно-правового регулювання здійснення державного аудиту в Україні має стати розробка національних стандартів у сфері державного аудиту та їх гармонізація зі стандартами INTOSAI. Розробка національних стандартів у сфері державного аудиту забезпечить створення інституціональних передумов для зростання ролі і значення діяльності державних аудиторів, посилення їх незалежності та забезпечення збереженості та підвищення ефективності управління бюджетними коштами та їх цільовим використанням.

«Останнє десятиріччя INTOSAI спрямовує значні зусилля на розробку і впровадження міжнародних стандартів державного аудиту, які б забезпечували високу якість контрольних заходів і враховували існуюче розмаїття систем і форм державного управління, законодавчих систем, підходів до організації функціонування вищих органів державного аудиту, національних традицій тощо. І якщо повна уніфікація у сфері контролю державних фінансів неможлива в принципі, обмін кращим досвідом сприяє запровадженню окремих його результатів, їх подальшому розвитку, що в цілому значно підвищує якість і ефективність державного аудиту» [2, с. 201].

Основними перешкодами на шляху розробки та впровадження національних стандартів державного аудиту з урахуванням вимог стандартів INTOSAI та міжнародного досвіду є обмеженість трудових ресурсів, недостатність фінансування та необхідність детального перекладу міжнародних стандартів, недостатній рівень налагодження взаємозв'язків між професійними організаціями з питань імплементації та використання міжнародних стандартів державного аудиту. Питання стандартизації державного аудиту в Україні покликано вирішити проблемні питання з плануванням, розвитком методичних положень державного аудиту, узагальнення результатів його проведення. Забезпечити покращення якості аудиту суб'єктів державного сектору, встановити єдині вимоги до аудиторських процедур, рівня кваліфікації державних аудиторів, порядку отримання та оформлення аудиторських доказів за результатами державного аудиту є завданнями стандартизації проведення державного аудиту в Україні.

Запровадження національних стандартів державного аудиту дозволить побудувати систему контролю якості, яка повинна відповідати вимогам INTOSAI. Результатом належного функціонування системи контролю якості стане забезпечення надійності та довіри суспільства до результатів державного аудиту, що створить основу для уникнення та запобігання негативних явищ та шахрайства з державними коштами та майном. Побудова стандартів державного аудиту на основі використання загальноприйнятої європейської та міжнародної практики дозволить побудувати ефективну систему управління державною і комунальною власністю, уникнути неефективного витрачання бюджетних коштів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Романів Є.М., Труш І.Є. Державний аудит: Навч. Посібник. Львів: Ліга-Прес, 2017. 235 с.
2. Слободяник Ю. Б. Міжнародні стандарти державного аудиту: перспективи впровадження в Україні. Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація : збірник тез доповідей учасників XV Всеукраїнської наукової конференції. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2017. С. 200-204.

*Циба Ю.С.,
студентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*

БІЗНЕС-ІНКУБАЦІЯ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах формування нового інформаційного та демократичного суспільства, прагнення вступу України до ЄС, вважається необхідним стимулювання та розвиток малого та середнього бізнесу. Одним з дієвих механізмів підтримки є бізнес-інкубатори.

Перш ніж переходити до аналізу бізнес-інкубації в Україні, доцільним є дати визначення цьому поняттю. І тут ми зіштовхуємось з першою проблемою. Справа в тому, що чинне українське законодавство містить два підходи для розгляду цього явища.

Перший підхід звертається до ст. 14 Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва» від 22.03.2012 р. В ній бізнес-інкубатор відноситься до об'єктів інфраструктурної підтримки малого і середнього підприємництва, діяльність яких спрямована на розвиток суб'єктів малого і середнього підприємництва, просування вироблених ними товарів (робіт, послуг), на внутрішній і зовнішній ринки [1].

Другий підхід базується на Законі України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. Згідно з ним, бізнес-інкубатор є видом інноваційного підприємства будь-якої форми власності (приватне, державне, комунальне, змішаної форми власності) що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг [2].

Таким чином, бізнес-інкубатори одночасно є об'єктами інфраструктурної підтримки та суб'єктами інноваційної діяльності. Така законодавча невизначеність призводить до непорозуміння стосовно правового статусу та провокує неоднозначне тлумачення функцій, які виконує бізнес-інкубатор.

Але, якщо на практиці розглядати діяльність бізнес-інкубаторів, то можна визначити, що їх метою є підвищення конкурентоспроможності малих та середніх підприємств шляхом надання організаційно-економічної підтримки на всіх етапах діяльності та створення нових робочих місць. Так, розвиваючи малий та середній бізнес, вирішуються і проблеми регіону, тому що основою його економічного розвитку є саме підприємництво.

В сучасних умовах порушення макроекономічної стабільності зростає роль малих підприємств. Але при цьому росте і його ризиковість, а також уразливість до внутрішніх та зовнішніх факторів. У 2019-2021 рр. сфера малого підприємництва не тільки в Україні, а й у світі зазнала нового удару від пандемії COVID-19 і її наслідками у вигляді порушень стабільності економіки та кризи. А впровадження урядом країни локдаунів та карантинних заходів довело бізнес на межу виживання [3].

Зважаючи на вагомий роль малого та середнього підприємництва, всеохоплююча його підтримка має стати стратегічним завданням національного уряду.

Саме тому процеси бізнес-інкубування відіграють особливу роль в реалізації регіональної політики, адже завдяки їх посередницькій діяльності надається пряма підтримка підприємцям.

В Україні число бізнес-інкубаторів значно менше, ніж в країнах Європи та Північної Америки, та становить близько 70, але приблизно 15 з цієї кількості можна назвати прибутковими та діючими ефективно [4].

Одними з найбільш відомих українських бізнес-інкубаторів є:

1. Харківські технології

Центр був створений в 1998 р. на базі НТК «Інститут монокристалів» Національної академії наук України. Основна їх діяльність це сприяння інноваційному розвитку економіки, комерціалізації наукових проєктів та трансферу технологій, навчання та тренінги за тематикою «інноваційне підприємництво», проведення конференцій і семінарів, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність підприємств, сприяння участі українських вчених у міжнародних науково-інноваційних проєктах, у тому числі, фінансованих європейським союзом - 7 рамковій програмі та програмі «Горизонт 2020» [5].

2. WannaBiz

Організацію було засновано як бізнес-інкубатор у 2012 році в Одесі трьома ІТ підприємцями. Протягом 3 перших років акселераційну програму WannaBiz пройшли 11 стартапів, 7 із них отримали інвестиції, 6 – перейшли до наступного раунду інвестування. У вересні 2015 року WannaBiz заклав інкубаційну програму та трансформувався у seed-фонд [6].

3. Happy Farm

Бізнес-акселератор з Київської області, який надає послуги бізнес-девелопменту для стартап-команд (або компаній), а також передбачає подальший супровід та залучення інвестицій у стартап компанії.

Мета бізнес-акселератора - пошук та комерціалізація нових технологій та розробок у сфері інформаційних технологій [7].

4. 1991 Open Data Incubator

Вони проводять інкубаційні, акселераційні програми та програми наставництва для технологічних стартапів, фокусуючись на impact tech напрямі.

Крім того, розробляють та залучають учасників до спеціальних державних програм з місцевою владою, антикорупційних ІТ-ініціатив, роботи з корпораціями [8].

5. Polyteco

Команда компанії Polyteco спеціалізується на створенні професійних програмних продуктів, формується з кращих випускників, аспірантів і талановитих викладачів НТУУ «КПІ».

Вони займаються вирішенням завдань з розробки ІТ-стратегії, з проектування новітнього програмного забезпечення, а також щодо впровадження та супроводу готових продуктів [9].

Підсумовуючи все вище викладене, можна дійти до висновку, що досвід України в розвитку такого інституту як бізнес-інкубування не дуже великий. Це викликано тим, що інтерес до цього виник досить нещодавно, та наша країна немає такого різноманіття бізнес-інкубаторів, які існують у всьому світі. Тому подальший розвиток цих процесів буде прискорений лише завдяки створенню необхідних сприятливих умов, забезпеченості законодавчими положеннями, а також зацікавленістю всіх суб'єктів, що приймають участь в соціально-економічному розвитку не тільки на регіональному, а й на державному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 № 4618-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
3. Красота О. В. Особливості розвитку малого підприємництва в умовах порушення макроекономічної стабільності / О. В. Красота, І. С. Кір'єв // Ефективна економіка. – 2021. - №2.
4. Бітюк І. М. Світовий досвід становлення бізнес-інкубування в системі заходів регіональної політики / І. М. Бітюк // ДонДУУ: Менеджер. – 2018. - №2 (79). - С. 114-124
5. Офіційний сайт бізнес-інкубатору «Харківські технології» [сайт <https://www.kt.kharkov.ua/ua/main/>].
6. Офіційний сайт бізнес-інкубатору «WannaBiz» [сайт <http://wannabiz.com.ua/>].
7. Інвестиційний портал InVenture [сайт https://inventure.com.ua/tools/investors/happy_farm].
8. Офіційний сайт бізнес-інкубатору «1991 Open Data Incubator» [сайт <https://www.1991.vc/about>].
9. Офіційний сайт бізнес-інкубатору Polyteco [сайт <http://www.polyteco.com/ru/company/aboutus>].

Чеснік Н.М.,
к.е.н., викладач економічних дисциплін
ВСП «Вінницького фахового коледжу
Національного університету харчових технологій»

ХАРАКТЕРИСТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СЕГМЕНТІ ESG

Інвестування в сегменті ESG набуває особливої популярності. Абревіатура ESG в перекладі з environmental, social, governance означає екологічну, соціальну та управлінську сталість.

А. Соколько зазначає «Міжнародні інвестори все частіше при виборі об'єкта інвестування замислюються про соціальний вплив своїх інвестицій і прагнуть створити додану вартість в інвестиційному портфелі на благо майбутніх поколінь. Тому вони враховують ESG-критерії в ході інвестиційного аналізу» [1].

Основні фактори, що характеризують ESG наведені в табл.1.1.

Таблиця 1.1

Фактори, що характеризують ESG

Екологічні	Соціальні	Управлінські
-кліматичні зміни та вуглецеві викиди -використання природних ресурсів та управління енергетичними та водними ресурсами -забруднення та відходи -екодизайн та інновації	-здоров'я працівників та безпека, різнома-нітність та розвиток працівників - відповідальність перед клієнтами та за якість товарів - відносини із громадою та благодійність	-права акціонерів -склад правління (незалежність та різноманітність) -політика щодо винагород менеджменту -шахрайство та хабарництво

Джерело: [4, с.14]

За твердженням Овечкина Д.В. на теоретичному рівні можна виділити два канали впливу ESG на фінансову результативність діяльності підприємства. Вказані канали наведені на рис.1.1.

Останні дослідження великих консалтингових компаній та аналітичних центрів підтверджують зростаючу значущість ESG-принципів та відповідального інвестування [1]:

- близько 75% інвесторів вказують на те, що покращена практика управління стійким розвитком та операційна ефективність є серйозними причинами для ухвалення рішення про інвестування;
- у 63% випадків виявлено позитивну кореляцію між включенням ESG факторів у процесі прийняття інвестиційних рішень та фінансової результативністю GSIA;
- керівництво 60% компаній зазначає, що розкриття інформації за показниками ESG сприяє інвестиційній привабливості компаній;
- 40 % із фондових бірж, що беруть участь в Ініціативі фондових бірж сталого розвитку (Sustainable Stock Exchange Initiative) мають посібники з ESG-звітності;
- 78% інвесторів кажуть, що стійке інвестування стало більш значущим для них, ніж п'ять років тому;
- для 65% компаній ESG-фактори дуже важливі в рамках їхніх бізнес-стратегій [1].

Рис.1.1 ESG цілі і фінансова ефективність

Джерело: [3]

Таким чином, особлива увага до сталого розвитку змушує керівництво підприємств з кожним роком все більше уваги приділяти ESG питанням. Загалом варто також зазначити, що чим менше інвестори вкладатимуть коштів у традиційні «брудні» галузі, тим більшим буде недофінансування цих сегментів економіки і тим більшим може виявитися зворотний ефект – у вигляді подорожчання традиційних джерел енергії та акції відповідних компаній.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамян Г. А. Внедрение ESG-принципов как фактор инвестиционной привлекательности регионов URL: <https://www.researchgate.net/profile/Tania-Gorcheva/publication/355639715> (дата звернення: 14.06.2022)
2. Екологічна, соціальна, управлінська сталість, або Для чого компаніям та інвесторам ESG-критерії URL: <https://business.ua/uk/ekologichna-sotsialna-upravlinska-stalist-abo-dlya-chogo-kompaniyam-ta-investoram-esg-kriteriji>. (дата звернення: 14.06.2022)
3. Овечкин Д.В. Ответственные инвестиции: влияние ESG-рейтинга на рентабельность фирм и ожидаемую доходность на фондовом рынке URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/otvetstvennye-investitsii-vliyanie-esg-reytinga-na-rentabelnost-firm-i-ozhidaemuyu-dohodnost-na-fondovom-rynke> (дата звернення: 14.06.2022)
4. Педро Матос ESG-принципи та відповідальне інституційне інвестування у світі : Критичний огляд досліджень ; пер. з англ. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 88 с.

Шепеленко В.С.,
студентка економічного факультету
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ТОКЕНІЗАЦІЇ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК

Пандемія COVID-19 показала нам виняткове значення безготівкових розрахунків для розвитку економіки будь-якої країни. Попит інноваційні платіжні сервіси серед українського населення є тим трендом, що сприяє зростанню кількості безконтактних розрахунків за допомогою смартфонів та інших пристроїв, що підтримують технологію NFC. Найбільш надійним методом розрахунку вважається токенізація. І хоча токенізація карток в індустрії платежів існує вже майже двадцять років, в нашій країні вона набула популярності лише кілька років тому, що й обумовлює актуальність даної теми.

Якщо узагальнити поняття «токенізації», її можна визначити як заміна справжніх цінностей умовними.

Термін «токен» (англ. token – купон, жетон) використовували ще в 17 ст. в Британській імперії. Це були монетовидні жетони, які або замінювали дрібні монети, або призначалися для покупки чогось визначеного [1].

Нині токен є своєрідним ключем доступу, який ідентифікує людину як користувача та дає право на доступ до певного об'єкта [2].

Розглядаючи токенізацією в аспекті інформаційної безпеки, то це процес захисту персональних даних клієнта за допомогою токенів – комбінацій символів, що створюються через математичні формули або випадкові буквено-цифрові генератори й не мають ніякої цінності для зловмисників[1].

Хоча більшість з нас, можливо стикалися з цією технологією, навіть не підозрюючи про це, наприклад, при оплаті товарів і послуг в Інтернеті платіжною картою та за допомогою Apple Pay або Google Pay, але не всі знають що такий процес називається токенізація. Можна подумати, що у такому випадку використовується шифрування. Тобто, що номер карти, термін дії та CVV-код зашифровуються і передаються від продавця банку разом з сумою. Однак, такий процес підтримується за допомогою токенізації.

Задля розуміння різниці між токенізацією та шифруванням, проведено аналіз цих двох процесів, що наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Відмінності між шифруванням та токенізацією

Шифрування	Токенізація
Метод захисту даних – ключ.	Метод захисту даних – маркер.
Шифрування легко масштабувати для великих обсягів даних, оскільки воно використовує ключі для шифрування або дешифрування даних.	За допомогою токенізації досить важко безпечно масштабувати, зберігаючи показники продуктивності, оскільки база даних збільшується в розмірі.
Шифрування можна використовувати як для структурованих полів, так і для неструктурованих даних (наприклад, цілі файли).	Токенізацію можна використовувати лише для полів структурованих даних (наприклад, платіжних карток).
Шифрування спрощує обмін інформаційними даними з третіми сторонами (які мають ключ шифрування).	Токенізація обмін даними ускладнює, оскільки вимагає прямого доступу до сховища маркерів, що відображає значення маркерів.

Шифрування порушує такі функції, як сортування та пошук. З цією метою були розроблені нові схеми шифрування, без шкоди для функціональних можливостей кінцевого користувача. Хоча такі схеми мають компроміс із меншою міцністю шифрування.	За допомогою токенизації можна підтримувати формат без шкоди для безпеки.
За допомогою шифрування вихідні дані залишають організацію, але в зашифрованому вигляді.	При токенизації вихідні дані ніколи не залишають організацію, що задовольняє певні вимоги відповідності.

Джерело: складено автором на основі [3]

Таким чином, токенизація не скасовує користь шифрування, при зберіганні конфіденційних даних воно є необхідною умовою, однак токенизація дозволяє уникнути прямої передачі особистих даних там, де це необхідно. Ці заходи безпеки є надійними по-своєму, однак вони обидва мають однакову цінність у забезпеченні безпеки цифрового світу.

Зачинателем цієї технології був Amazon. На початку 2000-х компанія започаткувала новачку: щоб не запитувати кожен раз карткові дані покупця, вони вирішили зберегти їх у себе, що спростило повторні платежі на сайті [4].

Розвитку токенизації сприяв вихід на ринок платіжного бізнесу технологічних гігантів-виробників смартфонів та комп'ютерної техніки. У 2014 р. Apple, а згодом у серпні 2015 р. й Samsung вдалося реалізувати те, що нині називається хмарними платежами та токенизацією, тобто вони змогли поєднати мобільний телефон та платіжну картку.

Технологічно, Samsung Pay та Apple Pay працюють за схожим принципом: до додатка «гаманця», попередньо встановленого на смартфонах, необхідно прив'язати банківську картку, зі сканування її за допомогою камери або ввівши дані вручну. Оплатити покупку в магазині можна, якщо піднести телефон до платіжного термінала та підтвердити транзакцію через відбиток пальця [5].

У загальному вигляді технологію проведення токенизованих платежів можна зобразити у вигляді схеми на рис. 1.

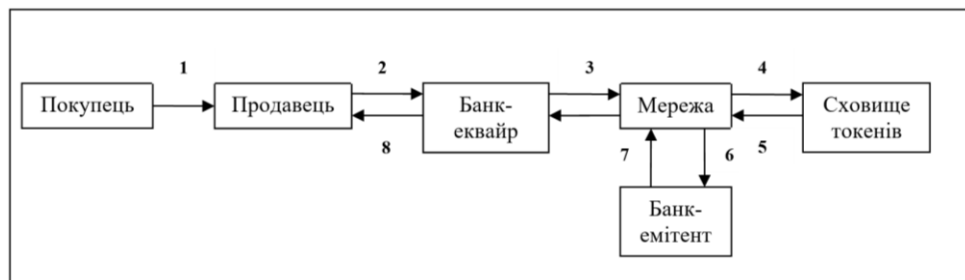

Рис. 1 Технологічний процес токенизованих платежів

1 – розраховуючись картою на касі чи онлайн, покупець відправляє продавцю зашифрований код з платіжною інформацією (токен);

2 – продавець відправляє токен в банк-еквайр, який обслуговує його рахунок;

3 – банк-еквайр передає токен в мережу;

4 – потрапляючи в мережу, токен під надійним захистом в банківському сховищі;

5 – мережа перевіряє відповідність точена та номеру банківського рахунку покупця в сховищі токенів;

6 – мережа передає токен та номер рахунку в банк-емітент, який обслуговує платіжну картку покупця;

7 – банк-емітент перевіряє наявність коштів на рахунку та підтверджує платіж;

8 – підтвердження транзакції повертається в мережу і потрапляє спочатку в банк-еквайр, а потім і в сам магазин.

Варто провести аналіз безготівкових операцій та рівня токенизації карток в Україні за останні роки. За даними НБУ, обсяги безготівкових розрахунків зростають швидкими темпами. Якщо у 2017 р. кількість безготівкових операцій із платіжними картками складала 2,3 млн. шт., то у 2021 р. їх кількість складає 7 039,9 млн. шт. Аналогічну динаміку має сума безготівкових операцій. У 2017 р. вона складала 835 млрд. грн., а 2021 р. – 3 099,1 млрд. грн.

У 2021 р. 9 із 10 операцій були безготівковими (90,1% від загальної кількості операцій із платіжними картками). Частка безготівкових операцій за сумою становила 60,9% від усіх операцій з платіжними картками. У 2017 р. цей показник був значно нижчим – 39,3%.

Найбільше безготівкових оплат здійснюється в торговельній мережі, а саме 52,4% або 3 686,0 млн. шт.. Їх сума становила трохи більше чверті від усіх безготівкових операцій (28,4%). Три четвертих безготівкових оплат у торговельній мережі – безконтактні.

Упродовж 2019-2021 р. на 69,7% зросла кількість токенизованих платіжних карток, за допомогою яких здійснювались видаткові операції – із 2,5 млн. шт. у 2019 р. до 6,7 млн. шт. 2021. Загалом протягом 2021 р. кількість токенизованих платіжних карток, із використанням яких здійснювались операції, щомісяця збільшувалась майже на 5%. На сьогодні майже кожна сьома активна платіжна картка – токенизована.

Завдяки популярності безконтактних та токенизованих карток лише чверть операцій за сумою та за кількістю здійснювалась в торговельній мережі із фізичним зчитуванням даних із носія картки. Решта – 75,4% операцій є безконтактними (з безконтактною оплатою або за допомогою смартфонів чи інших гаджетів). Їх сума становила 657, 2 млрд. грн. за 2021 [6].

Отже, зростання популярності токенизованих карток в Україні можна пояснити простотою оплати для покупця, максимальним рівнем безпеки, швидкістю та зручністю операцій з їх використанням.

Зарубіжні вчені, вказують на те, що поява готівка була надійною системою протягом тисяч років. Вона здатна працювати завжди, особливо коли найбільше потрібна. Токенизація – це технічний процес, який має ймовірність зриву платежів. І хоч така ймовірність невелика, але це може знизити кількість користувачів. Гаманці мають бути завжди доступними, коли користувачі найбільше потребують їх. І хоча токенизація запропонувала сильний аспект безпеки, в інфраструктурі платіжних карток потрібно більше вдосконалень, щоб перейти на фазу ефективнішого впровадження [7].

ЛІТЕРАТУРА

1. Токенизація економіки як глобальний тренд 2022 року. URL: <https://www.interkassa.com/blog/tokenizaciya-ekonomiki-kak-globalnyy-trend/>

2. Некіт К.Г. Розвиток правового регулювання обігу віртуальних активів (криптовалют) в Україні. Часопис цивілістики. 2020. № 44 С. 45-49. URL: <http://chascyvil.onua.edu.ua/index.php/chc/article/view/455/499>

3. Фірман І.В. Забезпечення безпеки інформації за допомогою шифрування та токенизації та їхні відмінності. *Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти*

становлення: матеріали Міжнар. наук. інтернет-конф. (Тернопіль, 11-12 травня). Тернопіль. – 2022. – С. 46-49 с.

4. Токенізація карток: як вона допомагає бізнесу. URL: <https://kurs.com.ua/ua/amp/novost/275441-tokenizacija-kart-kak-ona-pomogaet-biznesu>

5. Шкляр А. І. Трансформація банківського платіжного бізнесу під впливом фінтех-інновацій / А. І. Шкляр // Український соціум. - 2018. - № 2. - С. 130-143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2018_2_11

6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/cashless-rozrahunki-v-ukrayini-stabilno-zrostayut>

7. Gerban M. Why Distinctions Within Mobile Wallets and Tokenization Matter. The PayTech Book: The Payment Technology Handbook for Investors, Entrepreneurs and FinTech Visionaries, 2019, pp. 59-60.

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Аліна Нестеренко,

Бердянський державний педагогічний університет

УКРАЇНСЬКІ ЗМІ ТА СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЗАСОБИ ВИСВІТЛЕННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність. При вирішенні усіх суспільних проблем та конфліктів в Україні, важливе місце займає волонтерська діяльність. Через психологічну та матеріальну підтримку, а також через інтернет та соціальні мережі волонтери вирішують чимало проблеми в соціумі. Внаслідок розвитку мережі «всесвітньої павутини» розповсюдження інформації відбувається значно швидше. Величезна кількість людей отримує можливість слідувати за всіма новинами, що щойно відбулися у світі. Однак, такий зразок розповсюдження інформації має й негативну сторону, яка полягає у недостовірності тієї чи іншої інформації, а також це може бути звичайний маніпулятивний матеріал націлений на підлив авторитету того суб'єкта, на якого вона направлена.

Ступінь досліджуваності проблеми. Закордонними дослідниками даного питання є Г. Лассуелл, Г. Харт, С. Кінгсбері, Б. Метьюз, А. Кларк, М. Уїллі, Дж. Вудворд, а також П. Лазарсфельд і Б. Берельсон. В Україні зазначеному аспекту приділяється уваги замало, що ще раз підкреслює актуальність нашого дослідження.

Мета і методи дослідження. Мета дослідження полягає у встановленні рівня інформування населення про волонтерську діяльність українськими засобами масової інформації та соціальними мережами. Під час дослідження використано як загальнонаукові методи (історичний, системно-структурний, узагальнюючий), так і спеціальні джерелознавчі (евристичний, конкретно-пошуковий метод).

Сутність дослідження. Беручи до уваги той факт, що волонтерство в Україні не стало короточасним явищем, воно постійно розвивалось й активізовувалось за часів певних суспільно-політичних подій, це призвело до розуміння значення впливу засобів масової інформації на створення образу волонтера у свідомості людини. На сьогодні важливими є питання: 1) чи спонукають засоби масової інформації розвитку волонтерського руху?; 2) чи слугують ЗМІ збільшенню кількості учасників волонтерського руху, а також який образ волонтера висвітлюється у найпопулярніших інформаційних сайтах, телеканалах та пресі ?

Провідною функцією мас-медіа є висвітлення неупередженої інформації, на основі якої людина може сформувати дійсну картину сучасності, забезпечити свободу думки та слова, а також право публічно говорити та відстоювати свою громадську позицію [2].

Інтерес суспільства до ситуацій загального значення зростає з кожним днем. Його поява та зацікавленість журналістів у повідомленні цих новин призводять до формування громадської позиції та статусу більшості людей. У цьому криється й дещо негативний наслідок, оскільки інформатизація змушує людей втрачати самостійне мислення, аналізувати та критично сприймати інформацію, представлену в ЗМІ [1].

Згідно з дослідженням Nielsen, станом на листопад 2018 року топ-10 найвідоміших телеканалів України складають: ТРК Україна, ICTV, 1+1, СТБ, Новий Канал, Інтер, 2+2, ТЕТ, НТН та K1. Дослідження проводилось по всій Україні, за винятком Донецької та Луганської областей, а також Автономної республіки Крим. У ньому брали участь люди різних вікових категорій від 4 до 50 років. Незважаючи на зазначену статистику щодо різного віку опитаних, представлені телеканали не змінили своїх позицій. Для здійснення актуального аналізу ЗМІ увагу було звернено на публікації після 2013 року, шляхом перевірки офіційних сайтів зазначених телеканалів. Для цього у пошуковому полі кожного сайту було введено такі поняття як «волонтерська діяльність», «волонтерський рух», «волонтерські організації» та «волонтерство».

На офіційних сайтах телеканалів за пошуковими індикаторами було виявлено не більше п'яти статей, присвячених волонтерству. Деякі з цих статей надавали контактні номери телефонів різних організацій із закликом до вступу в їхні ряди, інші висвітлювали діяльність волонтерів та звертали увагу громадян на її важливість.

Під час дослідження питання доцільним вважаємо проведений контент-аналіз таких соціальних мереж як Facebook та Instagram, оскільки в умовах сучасного життя більшість населення дізнається новини саме з соціальних сторінок. На Facebook було знайдено найвідоміші сторінки, які висвітлюють український волонтерський рух – це «Ukrainian Volunteer Service», що має 5 500 підписників, а також «Волонтерство» з 5 200 підписниками. Роботу на цих сторінках ведуть справжні професіонали у сфері інтернет-маркетингу, оскільки матеріали публікуються там систематично, аудиторія постійно щось обговорює та коментує, а також постійно проводяться соціальні опитування населення. Контент-аналіз Instagram за пошуковими індикаторами не надав жодної інформації, можливо через те, що його призначення полягає дещо в іншому.

Основні висновки. Таким чином, волонтерський рух недостатньо висвітлюється національним телебаченням. Як правило, там міститься інформація про діяльність популярних персон, а не про роботу волонтерських груп. Бувають епізоди, коли описуються певні випадки ситуативного волонтерства. Якщо більш детально простежити систематичність публікацій про волонтерський рух, то можна з'ясувати, що такі новини з'являються лише у пікові часи, тобто тоді, коли участь населення у волонтерстві перевищує норму. Саме тоді телебачення розповідає про тих, хто причетний до волонтерської діяльності, дає поради як уникнути шахрайства, а також зазначає місця, де можна взяти участь у волонтерських заходах.

Контент-аналіз соціальної мережі Facebook виявив високий рівень залученості населення до питань волонтерської діяльності. Адже на офіційних веб-сайтах телеканалів коментарі були відсутні, а на фейсбук сторінках були помічені коментарі користувачів під кожною публікацією. Саме Facebook дозволяє з'ясувати вузьку направленість соціальних сторінок, оскільки телеканали направлені на висвітлення якихось суспільних подій, а сторінки Facebook спрямовуються на якесь конкретне явище.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Кравчук В. М. Вплив ЗМІ на формування громадянської свідомості. Юридичний науковий електронний журнал. 2015. С. 16–19.

2. Погоріла Л.П. Недержавні засоби масової інформації як інститут громадянського суспільства (теоретико-правовий аспект): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук спец.: 12.00.01 «теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2015. 20 с.

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Герасименко А.О.,

студентка,

Інститут мистецтв

Київський університет імені Бориса Грінченка

ОБРАЗ НЕБА В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ЖИВОПИСІ

Небо на картинах виглядає надзвичайно різноманітним, адже важко знайти щось мінливіше. Небеса можуть бути рожевими, нескінченно-синіми, безпросвітно-сірими або похмуро-грозовими. У живописі навколишній пейзаж часто є відображенням пристрастей чи духовних помислів героя. Зображаючи небо, можна передати будь-які емоції й символи.

Небесний простір завжди вавив до себе людей своєю загадковістю та безмежними далями. Справжню красу неба практично неможливо передати. Щодня ми милуємося його прекрасною, світлою блакиттю й ніби ніжимося у білосніжних хмарах. А як чудово небо в грозу чи бурю, коли спалахи блискавок освітлюють похмурий простір небес. Коли ми мріємо, то звертаємо наш погляд до нічного неба, наповненого мільйонами зірок, і всі мрії стають реальністю, а неймовірна краса небес викликає в нашій душі почуття радості та захоплення.

Образ неба в сучасному живописі є важливим і абсолютно неповторним видовищем, у кожному історичну епоху розкривається по-своєму, залишаючи слід світоглядного та стилістичного стану в мистецтві.

На більшості пейзажів небо є одним із основних елементів композиції. Адже недарма кажуть, що «небо не може бути просто тлом». Тому художники приділяють особливу увагу цій частині пейзажу, оскільки прагнуть підкреслити не тільки характер атмосфери, а й певні смислові, символічні аспекти полотна. Світло, що летить з неба, виявляє краєвид і дозволяє глядачеві побачити зображений на картині простір, оцінити його гаму та відчуття настроїв художника. Нічне небо бачиться художникам теж по-різному: інколи воно яскраве і залите місячним світлом, а інколи набуває темних, майже чорних тонів.

Художники другої половини ХХ–початку ХХІ століть у своїх пейзажах приділяли величезну увагу небу – образу, який допомагав якнайкраще розкрити задум, донести до глядача свою творчу ідею. Картина дає можливість відчутти політ у височині неба, наповненим легкими хмарами, побачити панорами і безкрайність землі, візуальне з'єднання і взаємопроникнення, відчутти фантастичний задум.

Краса і недосяжність небесних висот у полотнах художників дає глядачеві почуття причетності до творення природи і пробуджує глибоке переживання, усвідомлення безцінності та крихкості людського життя та єдності людини із світом.

Пейзажі Анатолія Криволапа є унікальними: художник драматизує колористичну палітру, створюючи насичені відблиски жовто-гарячого, бузкового, пурпурного. Серія «медитативних пейзажів» концентрує увагу глядача на безкінечному просторі неба, осяяному сонячним промінням чи місячним сяйвом.

Образ неба в пейзажах постійно змінюється, як і настрій природи. Інколи небо повітряне, ніжне, спокійне, а інколи замість неба – бурхливий океан, Особливу увагу сучасні художники приділяють оптичній ілюзії, яку називають «рідкісний тип хмар» – незвичний і страхотливий вигляд неба, не тільки через ритмічність важких атмосферних площин, а й завдяки насиченості кольорової гами. Відтак, відчувається початок справжнього вихору з бурею. Написання вечірнього неба також різноманітне: яскраве і залите місячним світлом, подекуди з переважанням темних, майже чорних тонів. Втім, образи неба нікого не залишають байдужим і дозволяють глядачеві перейнятися ліричною поезією ночі або її тривогою. Коли глядач дивиться на завершене полотно, він, як правило, не думає, яка довга і наполеглива праця передувала його створенню, скільки підготовчих етюдів та начерків було виконано під час роботи. Ніхто не знає, скільки гіркоти, сумнівів та розчарувань доводиться випробувати художнику на шляху до картини, адже «там, де художник не відчуває сумніву, не може бути мистецтва».

Небо і хмари – це головне, що формує пейзаж, від чого митець не може відмовитися. Саме завдяки панорамі неба глядач відчуває думку автора. А під час спостереження за небом всі буденні переживання та думки відходять на другий план. Небо надає спокою, котрого авторам картин так не вистачає у власному житті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анатолій Криволап. [Електронний ресурс] <https://anatolykryvolap.com/creation/view/27>. – Заголовок з екрану. [Дата звернення: 01.06.22 р.]
2. Красота форм в природі. [Електронний ресурс] <https://cutt.ly/srtLfY>. – Заголовок з екрану. [Дата звернення: 10.06.22 р.]
3. Скларенко Г. Українське мистецтво XX другої половини XIX століття: регіональні проблеми та загальний контекст. Студії мистецтвознавчі. 2009. №1. С. 67–78.

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Гаяш О.В.,

*к.пед.н., доцент кафедри фізичної реабілітації
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ЗМІСТ КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ЗПР РАНЬОГО ВІКУ

В даний час проблемі виховання і навчання дошкільників з затримкою психічного розвитку (ЗПР) приділяється значна увага як у сфері науки, так і практики.

На сьогоднішній день в наукових дослідженнях переконливо показано і підтверджено практикою фахівців-дефектологів, які займаються корекційно-розвивальною роботою з дітьми з ЗПР раннього віку, що рання і цілеспрямована педагогічна робота сприяє корекції порушень і попередженню вторинних відхилень у розвитку цих дітей [1; 2; 3]. Проте багато організаційно-методичних питань, що стосуються принципів, методів раннього виявлення і конкретного змісту роботи з дітьми з ЗПР залишаються недостатньо розробленими.

Ранній вік – особливий період становлення органів та систем, формування їх функцій, насамперед функцій мозку.

Для раннього дитинства характерний цілий ряд особливостей.

По-перше, це надзвичайно швидкий темп розвитку, який має стрибкоподібний характер. Відсутність стрибків є наслідком відхилень у розвитку дитини. У критичні періоди у дитини можуть спостерігатися деякі особливості у поведінці, зниження працездатності, функціональні розлади.

Іншою особливістю розвитку в ранньому віці є нестійкість і незавершеність навичок і умінь, що формуються. Під впливом несприятливих чинників може статися втрата навичок, спостерігається явище ретардації («застрявання» на більш ранній ступені розвитку).

Причина нерівномірності розвитку психіки дитини раннього віку визначається тим, що дозрівання різних функцій відбувається у різні терміни. Для кожної психічної функції є свої сенситивні терміни.

Ще однією особливістю раннього дитинства є взаємозв'язок та взаємозалежність стану здоров'я, фізичного та нервово-психічного розвитку дітей.

У ранньому віці яскраво проявляється високий рівень орієнтовних реакцій на навколишнє. Відомо, що при сенсорній, емоційній депривації істотно уповільнюється темп розвитку. Сенсорні потреби викликають високу рухову активність, а стан рухової сфери багато в чому визначає можливість дитини на пізнанні навколишнього світу.

Психомоторний розвиток дитини в перші роки її життя залежить від багатьох факторів, насамперед від спадкових особливостей, загального стану здоров'я, статі, довкілля.

Оцінка рівня психомоторного розвитку дитини в ранньому та дошкільному віці має проводитися дуже обережно. При цьому слід враховувати особливості розвитку загальної та дрібної моторики, сенсорно-перцептивної діяльності, мовлення, емоційного розвитку.

Які ж особливості розвитку дитини з ЗПР раннього віку?

Як правило, це соматично ослаблені діти, що відстали не лише у психічному, а й у фізичному розвитку.

Виявляється зниження орієнтовно-пізнавальної діяльності, увагу дитини важко привернути та утримати. Утруднена сенсорно-перцептивна діяльність.

Діти практично не володіють мовленням – користуються або декількома лепетними словами, або окремими звукокомплексами.

Переважно маніпулюють предметами, але їм знайомі і деякі предметні дії – вони адекватно

використовують дидактичні іграшки, а ось способи виконання дій, що співвідносяться, недосконалі, дітям потрібна набагато більша кількість проб і примірювань для вирішення наочного завдання.

Загальна моторна незручність і недостатність дрібної моторики обумовлює неформованість навичок самообслуговування: діти утруднюються у використанні ложки, можуть утруднюватися в процесі одягання.

З урахуванням перелічених вище особливостей визначаються такі лінії розвитку дітей:

На першому році життя значущими для розвитку дитини є емоції та соціальна поведінка, рухи рук і дії з предметами, загальні рухи, підготовчі етапи розвитку розуміння мовлення.

На другому році виділяються такі основні лінії розвитку: розвиток загальних рухів, сенсорний розвиток малюка, розвиток дій з предметами та гри, формування навичок самостійності, розвиток розуміння й активного мовлення дитини.

Третій рік життя характеризується дещо іншими основними лініями розвитку: загальні рухи, предметно-ігрові дії, становлення сюжетної гри, активне мовлення (поява поширеної фрази, простих речень, більша різноманітність питань), передумови до конструктивної й образотворчої діяльності, навички самообслуговування в їжі і при одяганні [3].

Виділення ліній розвитку є досить умовним. Всі вони тісно пов'язані між собою, і розвиток їх відбувається нерівномірно. Однак ця нерівномірність забезпечує динаміку розвитку дитини.

Програма корекційної роботи повинна складатися з урахуванням особливостей і потреб розвитку кожної дитини. Однак можна виділити основні напрямки корекційної роботи:

I. *Удосконалення рухових функцій.* Одним із найбільш важливих завдань є розвиток загальної та дрібної моторики. Розвиток тонкої моторики є важливим показником готовності дитини до шкільного навчання. Вміння здійснювати точні рухи кистю і пальцями рук просто необхідно для оволодіння письмом. Тому при підготовці дитини до школи важливіше не вчити її писати, а створювати умови для розвитку дрібних м'язів рук.

II. У тісному взаємозв'язку з розвитком рухів здійснюється *сенсорне виховання*, спрямоване на вдосконалення оптико-просторових та слухових функцій, удосконалення сенсорно-перцептивної діяльності.

Рішення двох вищезазначених завдань складає основу предметної діяльності як провідної діяльності раннього віку (від 1 до 3 років).

III. Розвиток дитини раннього віку відбувається в активній взаємодії з дорослим, тому дуже важливо *формувати у дітей навички емоційного та ситуативно-ділового спілкування з дорослими та однолітками*. Потрібно активізувати сили самої дитини, налаштувати її на подолання життєвих труднощів. У дітей з ЗПР великі внутрішні резерви, часто бувають дуже гарні природні здібності.

IV. Основними засобами комунікації є мовленнєві засоби, найважливішим аспектом роботи з маленькими дітьми є цілеспрямований *розвиток мовлення*, його функцій.

Головною особливістю корекційної роботи з зазначеною категорією дітей є комплексний підхід до формування тих чи інших навичок у дітей, який передбачає:

- діагностичне вивчення дитини для уточнення стартових можливостей, перспектив та темпів навчання;
- зворотний зв'язок із сім'єю з метою отримання повної інформації про розвиток дитини та консультування сім'ї;
- взаємодія з лікарями-фахівцями, особливо невропатологом та дитячим психіатром, з метою контролю за станом здоров'я дитини та надання своєчасної медичної допомоги;
- побудова занять з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей;
- заняття інтегративного характеру, що дозволяє вирішення кількох різнопланових завдань у межах одного заняття;
- індивідуально-диференційований підхід;
- побудова програми здійснюється за спіраллю: на кожному наступному етапі ускладнюються завдання роботи і в кожному виді діяльності навички не лише закріплюються,

а й ускладнюються;

- використання ігрової мотивації на усіх заняттях;
- тривалість занять встановлюється залежно від ступеня складності заняття та стану дітей у цей день, але не більше 10-15 хвилин;
- необхідність наступності у роботі вихователя, логопеда і дефектолога: на аналогічному матеріалі, у межах однієї теми кожен із фахівців вирішує загальні та специфічні завдання.

Отже, в основу змісту покладена мета проведення корекційної роботи з дітьми з ЗПР раннього віку – допомогти їм реалізувати свої задатки шляхом підбору найбільш адекватної тактики корекційно-педагогічної роботи, вибору спеціальних прийомів і методів впливу на розвиток пізнавальної, емоційно-вольової сфер, позитивних якостей особистості, що дало б можливість значній частині з них здобувати повноцінну дошкільну освіту, початкову і т.д.

ЛІТЕРАТУРА

1. Клименко Г. В. Основні напрями корекційно-педагогічної роботи з дошкільниками із ЗПР. URL: <https://vseosvita.ua/library/osnovni-naprami-korekcijno-pedagogicnoi-roboti-z-doskilnikami-iz-zpr-381885.html> (дата звернення 18.06.2022)
2. Кулеша Є. Рання діагностика як основа корекційної роботи з дітьми, що мають відхилення у психофізичному розвитку / Є.Кулеша // Дефектологія.– №1. – 2000. – С.24-27
3. Борякова Н.Ю. Ступеньки розвитку. Ранняя диагностика и коррекция задержки психического развития у детей: учебно-методическое пособие / Н.Ю. Борякова. – М.: Гном-Пресс, 1999. – 56 с.

Гордійчук О.Є.,

к.п.н, доцент

кафедри педагогіки та методики початкової освіти,

факультету педагогіки, психології та соціальної роботи

Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ» У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Європейський вектор системи вищої освіти здійснюється в Україні загалом, та є невід’ємною складовою професійної підготовки здобувачів освіти другого/магістерського рівня зі спеціальності 013 «Початкова освіта» на факультеті педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, зокрема.

Так, навчальна дисципліна «Освітня політика в умовах євроінтеграції» у контексті професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів є обов’язковою дисципліною за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта». Її викладання здійснюється в 9 семестрі в обсязі 90 годин/3 кредитів

Мета навчальної дисципліни «Освітня політика в умовах євроінтеграції» базується на здійсненні освітологічної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Завдання курсу спрямовані на: вивчення теоретичних основ щодо сутності освітньої політики з позиції сучасного підходу; навчання аналізу методів та технологій формування

освітньої політики; усвідомленні себе, як експерта освітньої політики як України, так і зарубіжжя; оволодінні особливостями аналітичних методів у діяльності експертів з освіти; вивченні сучасних моделей та технологій щодо забезпечення якості й інноваційного розвитку освіти; поглибленні знань щодо модернізації освіти, відкритих освітніх систем, дистанційної освіти та інструменти їх забезпечення; сприянні формуванню вмінь здійснювати експертизу програм різних рівнів і напрямів; сприянні формуванню наукового світогляду та методологічної культури; розвитку інтелекту, творчих якостей магістрантів, а також здатностей до науково-дослідницької та наукової діяльності.

За результатами опанування навчальної дисципліни студенти повинні набути *знань* про:

- теоретико-методологічну основу освітньої політики та її характеристику;
- основні категорії, поняття, терміни освітньої політики;
- механізми впровадження освітньої політики в практичній професійній діяльності;
- особливості розвитку державної освітньої політики в галузі освіти за умов державної цілісності та незалежності України;
- основні стратегії державної освітньої політики в країнах Європейського Союзу та можливостей їх застосування в Україні;
- основні досягнення, прорахунки, пріоритети розвитку всіх ланок національної системи освіти в Україні;
- специфіку підготовки педагогічних та науково-педагогічних кадрів в державній освітній політиці України;
- ціннісні пріоритети сучасних тенденцій розвитку державної політики в галузі освіти тощо.

У результаті вивчення окресленої навчальної дисципліни студент буде *вміти*:

- здійснювати аналіз освітньої політики України;
- виокремлювати пріоритети та чіткі орієнтири в розвитку освітньої політики в Україні загалом, та щодо управління якістю, доступністю та ефективністю освіти, зокрема;
- аналізувати досягнення і втрати у процесі модернізації всіх ланок національної системи освіти за період незалежності України;
- досліджувати пріоритетні напрями розвитку освітньої політики освіти в різних країнах;
- формувати й висловлювати власні міркування щодо проблем які виникають в країні впродовж формування та реалізації державної освітньої політики;
- проводити експертизу освітніх програм та готувати на цій базі пропозиції щодо удосконалення їх якості тощо.

Програма навчальної дисципліни складається з 2 змістових модулів: 3.М.1. Складові освітнологічної підготовки та 3.М.2. Особливості освітньої політики України в умовах євроінтеграції.

Набути майбутніми фахівцями професійних компетентностей з курсу сприяють методи навчання, зокрема, розповідь, пояснення, візуалізація, панельна дискусія, онлайн-дискусія.

Характерними формами поточного контролю знань здобувачів освіти на семінарських заняттях є: усні індивідуальні відповіді студентів; виконання тестових завдань; моделювання фрагментів аналітичних оглядів та звітів; виконання студентами самостійних дослідницьких завдань; здійснення експертиз програм навчальних предметів Нової української школи; виконання модульних контрольних робіт тощо.

Для самостійної роботи студентам пропонується різноманітний спектр репродуктивних та проблемно-пошукових завдань таких, як: підготовка та презентація кейс-завдань щодо аналізу сучасної освітньої реформи Нової української школи; огляд сучасних джерел щодо аналізу освітньої політики з метою їх резюмування (без будь-якої суб'єктивної оцінки), акцентування

(висвітлення авторських перспектив/проблем, що заслуговують на увагу) , аналізу (визначення слабких та сильних сторін авторських перспектив) а також критичного відображення (оцінка корисності (практичності) тексту для досліджень політики).

За нашими глибокими переконаннями, підвищити рівень набутих компетентностей спроможне залучення здобувачів освіти до проектування та розробки власної траєкторії професійного зростання, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань та науково-просвітницька діяльність.

На наш погляд, досить інформативними і різновекторними для студентів є залучення їх до різноманітних проєктів, участі в конкурсах, заходах у сфері освіти, низці міжнародних програм співпраці у сфері вітчизняної та європейської вищої освіти [1]. Серед них:

- Програма Tempus https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/09/VLNU_Mv_2011_28_7.pdf.
- Програма приєднання України до Horizon Europe, що надала можливості здійснити Програму досліджень та інновацій ЄС (2021-2027). Згідно цієї Програми українські дослідницькі та інноваційні суб'єкти відтепер можуть повноцінно брати участь на рівних умовах із суб'єктами з країн-членів ЄС а також претендувати на спеціалізовану схему стипендій в рамках Дії Марії Склодовської Кюрі (MSCA) для переміщених дослідників України.
- Документ, який підтримує прийняття Радою Європейського Союзу висновків щодо оцінки досліджень, впровадження відкритої науки, багатомовність як ключовий інструмент поширення та впливу результатів досліджень, оприлюднений Європейською асоціацією університетів (EUA) <https://bit.ly/3Oa2kAX>.
- Премія НАН України «За популяризацію науки», яку буде присуджено щороку окремим представникам, науковцям і організаторам самостійних проєктів за найкращий матеріал про здобутки вчених тощо<https://bit.ly/39marLV>.
- Онлайн-хакатон «Стартапи молодих учених: від ідеї до реалізації». <https://bit.ly/3xmhDjm>
- Конкурс для дослідників EU TalentON для молодих науковців у їх зусиллях щодо пошуку рішень у розв'язанні найгостріших глобальних проблем <https://talenton.eu/>.

Ми вважаємо, що професійна підготовка студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» полягає не лише в готовності випускника до здійснення освітнього процесу у початкових класах, чи діалогу суб'єкта з суб'єктом (особистості вчителя з особистістю учня) та навчання молодшого школяра читати і писати, але й у готовності майбутнього фахівця до виявлення альтернатив, окреслених можливих тенденцій досліджень, суперечностей буття, а від них – до пошуку методів розв'язання і вибору шляхів виходу з кризових ситуацій, які сьогодні є ознакою часу.

ЛІТЕРАТУРА

1. На шляху до Європейського простору вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tempus.org.ua/uk/vyshha-osvita-ta-bolonskyjproces/informacijno-analitychni-materialy.html>

ЗМІСТОВНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПРОСТІР ВГКДО «ДНІПРОВСЬКА СІЧ» – РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСАД КОЗАЦЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ

Ідея національного виховання молоді почала інтенсивно культивуватися в українській педагогічній літературі у другій половині XIX на початку XX ст. Її прихильниками були М. Євшан, М. Галушинський, С. Русова, С. Сірополько, І.Ющишин. На їхню думку, основою національного виховання має стати українська національна ідея, котра мусить «увійти в основу виховання українських поколінь, стати для них новою релігією, увійти в їхню кров».

Серед наукових підходів, висвітлених у літературі, найбільш поширеним є системний підхід та його різновиди. Система національного виховання- це раціональна сукупність взаємопов'язаних та взаємозумовлених основних її змістових та діяльнісних компонентів, взаємодія яких забезпечує їхню нову інтегративну якість. Звідси випливає, що система національного виховання включає такі основні компоненти: –діяльнісні-учень, учитель; – змістові- мета, зміст, принципи, форми, методи.

На основі вивчення та аналізу вітчизняної та зарубіжної літератур з питань національного виховання школярів педагогічним колективом гімназії 283 м. Києва розроблена модель змісту національного виховання, відображена в тріаді «громадянин-патріот-гуманіст». Кожен із цих компонентів системи національного виховання має свої характерні риси.

Характерні риси громадянина:

– громадянська відповідальність; громадянська активність; громадянський обов'язок; громадянська свідомість; громадянська гідність.

Характерні риси патріота:

– розуміння і сприйняття української ідеї; дотримання Конституції України, дбайливе ставлення до національних багатств, до рідної природи; сприяння розбудові незалежної України; готовність до захисту батьківщини; пошана до історичної пам'яті; любов до рідної культури, мови, національних свят і традицій; збереження та зміцнення власного здоров'я та здоров'я однолітків.

Характерні риси гуманіста:

– доброта; толерантність; справедливість; щирість; сумлінність; повага до оточуючих; принциповість; непримиренне ставлення до фальші, цинізму, лицемірства.

Починаючи з 1990 р., коли піднялася новітня хвиля українського національно-визвольного руху, було чимало спроб створення різного роду молодіжних організацій. Проте ці організації не набули характеру всеохоплюючих, і їх діяльність дотепер не видається аж занадто. Певний інтерес викликали школи козацьких бойових мистецтв «Спас», «Гопак», школи джур. Це специфічні організації, які виконували надзвичайно цінну роботу по фізичному вдосконаленню молодих людей, охоплювали вузьке коло аматорів цього виду спорту, але не набули широкого розповсюдження. Все це дало поштовх до створення в Україні масової молодіжно-дитячої патріотичної організації на традиціях козацтва. Те, що організація мала поставити саме на принципах козацтва, зумовлюється симпатіями до лицарських традицій козацтва, повагою і любов'ю, якими завжди користувалися серед нашого народу козаки за їх патріотизм, високі моральні й духовні

якості, готовність до самопожертви задля України, українського народу і козацького товариства, а також через романтичний ореол, яким завжди було оточене козацтво в народній уяві.

Ще задовго до Указу Президента тема козацтва була чи не основною у виховному процесі навчального закладу. У 2000 році з успіхом була проведена виховна конференція для старшокласників «Січове братство». Доробком педагогічного колективу щодо виховання учнів на традиціях козацтва запорозького зацікавилася Міжнародна громадська організація «Козацтво Запорозьке» та Міжнародний благодійний фонд «Козацький». У грудні 2002 року відбулась зустріч керівників «Козацтва Запорозького» та Міжнародного благодійного фонду «Козацький» з адміністрацією школи. Вона поклала початок тісній творчій співпраці у вирішенні ряду питань. І як результат, 22 квітня 2003 року була створена ВГКДО (Всеукраїнська громадська козацька дитяча організація) «Дніпровська Січ». Ініціатором зародження такої організації став президент Міжнародного благодійного фонду «Козацький» та педагогічний колектив ківської гімназії 283. Створення цієї організації було підтримано Верховним отаманом Козацтва Запорозького, Київського та всієї України генералом козацтва Дмитром Сагайдаком. Саме «Дніпровська Січ», на їх думку, повинна була стати такою незалежною громадською організацією, в діяльність якої не допускатиметься втручання будь-яких політичних, громадських чи релігійних організацій. Відтоді «Дніпровська Січ» стала складовою частиною усього комплексу виховання в гімназії. Для досягнення своєї мети організація співпрацює та отримує значну підтримку педагогічних колективів шкіл та інших навчальних закладів, громадських організацій України, Товариством сприяння обороні України, Міністерством оборони України, Науково-дослідним інститутом українознавства та іншими зацікавленими організаціями.

Виховувати в учнів любов і пошану до рідного краю, до своєї Вітчизни, гордість за своїх предків, навчити їх бути сильними, витривалими, кмітливими покликана ВГКДО «Дніпровська Січ». Метою Організації є свідоме опанування українською молоддю козацько-лицарського минулого нашого народу, його традицій, культури, науки, військового мистецтва та господарювання. Виховання в учнів глибоких і стійких національно-патріотичних переконань, підготовка молоді до творчої праці, військової служби та захисту своєї Батьківщини - одне із основних завдань, яке ставить перед собою козацька організація.

ВГКДО «Дніпровська Січ» прагне створити умови для досягнення високого рівня знань у всіх сферах науки, техніки, культури та вміння застосовувати ці знання в практичній діяльності. Роботою дитячої організації забезпечується вивчення козачатами та джурами рідного краю-мікрорайону, району, міста, області, всієї України: історії, природи, культури, героїчних і трудових подвигів земляків, їх внеску в скарбницю української і світової культури, науки, техніки, літератури. У вивченні історії рідного краю ставиться наголос на багатовіковій боротьбі українців за національну ідентичність та незалежність, починаючи з XVI століття і до часу проголошення незалежності нашої держави в 1991р., висвітлюється участь земляків у національно-визвольних і локальних війнах та конфліктах. Учнівські дослідження з історії козацтва, рубрики «Корені нашої духовності», «Загін носить ім'я», «Нас знають», «Хотів би прожити життя козака», «Хай лунає козацька пісня» свідчать про те, що сучасне молоде покоління має намір збудувати свій храм високої духовності, вивчаючи героїчне минуле рідного народу.

У школі створено козацький клас (має свої окремо розроблені однострої та наруканні шеврони, форма шевронів є єдиною для всієї організації) на паралелі 10-х класів, де учні поглиблюють знання з історії українського війська, з основ військової етики та психології, відвідуючи факультативні заняття, знайомляться з цікавими темами: «Зародження вільнолюбного українського козацтва», «Особливості управління козацькою республікою», «Провідні ідеї козацького руху», «Козацькі традиції та звичаї», «Суть козацької педагогіки як

складової народної педагогіки», «Українська козацька система виховання», «Закони лицарської честі», «Найвидатніші гетьмани козацької республіки (військова майстерність, управлінські знання і вміння, особистісні якості)», «Плеяда вчених, культурних діячів, педагогів, авторів перших вітчизняних підручників», «Від козацької республіки – до соборної незалежної України», «Проблеми січового козацтва (результати сучасних досліджень)».

Щодо менших класів, то вони не стоять осторонь. Починаючи з 5 класу, переступивши поріг навчального закладу, діти готуються до традиційного свята «Посвята у козацата». Мета свята – прийняти нових учнів-п'ятикласників до козацької громади. «Посвята у козацата» є частиною системи заходів, що проводяться до козацького свята у гімназії. Йому передують клопітка робота: тематичні виховні години, вибори в старших класах козацької старшини, знайомство із символікою, традиціями, правилами дитячої організації. «Дніпровська Січ» має свій власний прапор, нагрудні знаки, а також іншу символіку й атрибути. Такий підхід до створення дитячої організації на традиціях козацтва враховує український менталітет, українські національні цінності, регіональні особливості краю і дає потужний поштовх для подальшої консолідації українського суспільства та нації. Кожен клас гімназії – це козацький загін який носить імена відомих і невідомих козаків, воїнів АТО. Учні намагаються якомога більше дізнатися про людей, які носили ці славетні імена, глибше вивчають свою історію, дізнаються маловідомі факти про їх життя.

Осередки «Дніпровської Січі» створені за територіальним принципом, місцем навчання та інтересами громадян нашої держави. Ініціатором усіх козацьких заходів організації є Рада козацької старшини. Міжнародні та всеукраїнські форуми, козацькі свята, презентації, посвяти свідчать про прагнення поєднати козацько-лицарське минуле із сьогоденними реаліями життя. Козацький дитячий рух сьогодні – це та сила, яка здатна зробити свій потужний внесок у консолідацію нації. Козацька педагогіка віками формувала беззастережну вірність Батьківщині, своєму народу, обов'язку захищати рідну землю від ворогів, національну свідомість і глибокий патріотизм.

Звичайно, кожен заклад освіти розробляє свої форми національного виховання учнів з урахуванням специфіки їх діяльності. Гімназія 283 обрала створення козацької дитячої організації і будує свою роботу на основі добровільності, рівноправності її членів, сприяє розвитку творчої ініціативи та активності учасників, співпрацює та взаємодіє із державними, громадськими, благодійними та іншими установами та організаціями як в Україні, так і поза її межами.

Справедливо зауважував Б. Сушинський: «Козацтво стало найдосконалішою формою вияву генетично закодovаних здібностей і можливостей нашого народу». Можемо сміливо стверджувати, що використання козацької педагогіки в навчально-виховному процесі є правильним рішенням, що відповідає вимогам та викликам часу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гнатюк В.М. Козацько-лицарський гарт дітей та молоді. К.: Видавництво 2008. 200 с.
2. Козацька педагогіка і навчально-виховний процес у закладах освіти : науково-методичний збірник. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Звойленко Д.Г., 2017. 544 с.
3. Орловська Н. Позашкільний соціум у становленні. Педагогічний вісник. № 1 (42) 2016. С. 17-18.
4. Петровський Л. Козацька педагогіка: виховуємо нових українців. День. № 93. 2006.
5. Чорнокрілюк О. Якби не козаки, не існувала б наша нація. Педагогічний вісник. № 1 (42) 2016. С. 36.

Луцюк О.В.,
студентка 4 курсу
ПВНЗ «Академія рекреаційних технологій і права».
Науковий керівник к.і.н. Мельничук О.В.

СПЕЦИФІКА СУЧАСНИХ РЕКЛАМНИХ ВИДАНЬ

У сучасному світі існування ринкової економіки неможливе без існування реклами. Тому для вивчення сутності рекламних видань розглянемо насамперед специфіку реклами загалом. Реклама як явище у сучасній науці не має загальновизнаного визначення, попри своє основне місце у маркетинговій комунікації.

Термін «реклама» має латинське походження (від лат. - Reclamar) і спершу означало «кричати, вигукувати». Закон України «Про рекламу» подає таке трактування цього явища, як: відомості про особу чи товар, поширений у будь-якій формі чи способі задля формування чи підтримки обізнаності споживачів реклами та їх інтересу до таких осіб чи товарів [2]. Е.В.Ромат вважає, що рекламу можна трактувати як одну з форм комунікації, за допомогою якої можна «розповісти» про якості товарів/послуг зрозумілою для споживача мовою. Відповідно будь-які рекламні оголошення виникають внаслідок низки досліджень та стратегічних і тактичних міркувань, що у підсумку складають увесь процес організації рекламної діяльності. Відзначимо також, що реклама має низку застосувань: від створення образу установи (престижна реклама) до поширення відомостей про певну подію/послугу/товар (іміджева), зауваження існування певного товару чи марки (реклама конкретної торговельної марки), поширення інформації про розпродаж за нижчими, ніж зазвичай цінами (реклама розпродажів), ствердження конкретних ідей (роз'яснювальна-пропагандистська реклама) [1].

Американська Асоціація маркетингу пропонує вважати рекламу (advertising) як будь-яку форму неособистого представлення і просування ідей, товарів і послуг, оплачувану точно встановленим замовником. На думку Ф. Котлера, рекламу слід трактувати як неособисту форму комунікації, яка реалізується завдяки оплачуваним засобам комунікації із ідентифікованим джерелом фінансування такої реклами [4]. Українські науковці пропонують вважати рекламою неособисту форму презентації продукції через масмедіа від імені рекламодавця задля інформування, нагадування про властивості товару, переваги продукції/послуги, створення іміджу підприємства чи лінійки товарів.

Загалом у фундаменті реклами закладено інформацію та переконання, які поширюються через закупівлю площ та часу засобів масової інформації (ЗМІ). Реклама у ЗМІ є чинником поступу масмаркету збуту товарів та надання послуг. Із плином часу замовлення та фінансування реклами дає змогу отримувати прибутки газетам та журналам, які водночас зацікавлені в якомого більшому охопленні людей, які будуть читати ці часописи. Реклама у масмедіа дає змогу отримувати суспільству відомості про досконаліші товари та нові послуги, з іншого боку – цим виконувати стимулюючу роль у поступі економіки. З одного боку, реклама «постачає» на ринок нові товари/послуги, з іншого – формує нові потреби у споживачів.

На відміну від західної практики, у вітчизняній практиці реклами значно ширше, оскільки сюди відносять також виставкові акції, семінари, упакування, спеціальну друковану продукцію, сувенірну продукцію та низка інших засобів стимулювання поширення товару чи популяризації бренду [2].

Залежно від засобів передавання рекламної продукції умовно виокремлюють: рекламні повідомлення у пресі; поліграфічна друкована реклама; екранна реклама; радіореclama; зовнішня реклама; комп'ютерна реклама; мобільна реклама; транспортна реклама; нестандартна та інші види рекламних повідомлень. Кожний різновид рекламної продукції має як переваги, так і недоліки.

Так, публікування рекламних повідомлень у газетах характеризується оперативністю, чисельністю читачів, відносно низькою оплатою реклами; серед її недоліків – короткочасність та низька якість повідомлень, існування поряд з іншою рекламою тощо. Журнали, як різновид преси, можуть мати високу якість відтворення рекламних повідомлень, довготривалість, престижність та достовірність реклами; серед негативних властивостей – велика тривалість від початку відтворення реклами до моменту покупки часопису; втрати при незатребуваності накладу; рекламні повідомлення конкурентів на шпальтах журналу [4].

Рекламна продукція на телебаченні характеризується широким обсягом аудиторії; продукція поєднує зображення та звук; емоційний вплив на покупців; недоліками є висока вартість публікації рекламних оголошень; перевантаження ефіру рекламою. При поширенні радіореclami позитивним є масовість аудиторії та відносна дешевизна послуг, негативним – обмеженість звукового повідомлення загалом, невисокий рівень залучення уваги слухачів. Поліграфічні рекламні повідомлення мають високоякісне відтворення, довготривалість (якщо це плакати, календарі) та відсутність конкурентної реклами на одному носії; проте виготовлення такої продукції є високовартісним та містить вже трішки застарілий «макулатурний» вигляд. Відносно новим явищем є рекламна продукція в Інтернеті й має ряд особливостей. Так, вона може спрямовуватися на певну цільову аудиторію, мати особистісний та інтерактивний характер спілкування; гнучкість; створення повідомлення із залученням фото, відео, звуку тощо; відносна дешевизна та контроль ефективності реклами. Серед недоліків інтернет-реclami є все ж обмеженість лише користувачами Інтернету. Мобільна реклама є оперативною та показується виключно його власнику. Проте часто адресати незадоволені набридливою чи вірусною рекламою, спам-розсилками тощо.

Існують також спеціалізовані рекламні видання, які спеціалізуються виключно на рекламі:

- газети безкоштовних оголошень, які збирають приватні оголошення безкоштовно, водночас розміщуючи платні повідомлення бізнес-структур;
- безкоштовні рекламні видання, які розповсюджуються через офіси та представництва організацій, поштові скриньки та ін.;
- платні рекламні видання різного формату, які зазвичай розповсюджуються у роздрібних торгових точках [3].

Таким чином, реклама як явище у сучасній науці не має загально визнаного визначення, попри своє основне місце у маркетинговій комунікації. Реклама може бути спрямована як на виробника товару чи послуги, так і на пропонований спектр товарів. Нині існує низка класифікацій рекламних видань (за місцем використання рекламних документів, за різновидами зовнішніх та внутрішніх носіїв, за специфікою впливу на адресата, територією поширення рекламних видань, за впливом на органи людського сприйняття, засобів передавання рекламної продукції, джерелом фінансування, функціональними можливостями тощо). Проте спільним для рекламних видань є низка особливостей, серед яких: важливість поліграфічного виконання рекламного оголошення, розуміння потреб конкретної аудиторії чи споживачів товарів чи послуг, специфіка оформлення залежно від різновиду рекламної продукції тощо. Рекламодавці під час розробки рекламної продукції мають враховувати низку аспектів – від зазначення на різновидах реклами титрів до доцільності включення різної інформації до повідомлення згідно чинного законодавства України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Діброва Т. Г. Рекламний менеджмент: теорія і практика: підручник / Т. Г. Діброва, С. О. Солнцев, К. В. Бажеріна. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2018. – 300 с.
2. Закон України «Про рекламу» [Електронний ресурс] // Офіційний вебсайт Верховної Ради України. – Режим доступу: [//zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)
3. Коваленко Н.В. Характеристика елементів комплексу маркетингових комунікацій / Н.В. Коваленко, Я. М. Юрченко // Економіка та управління підприємствами. – 2017. – Вип. № 5 (61). – С. 113-116.
4. Компанієць Т.І. Вплив реклами на просування споживчих товарів в умовах сучасного ринку / Т.І. Компанієць // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2014. – № 3 (27). – С. 63-67.
5. Котлер, Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер, Г. Амстронг, Д. Сондерс, В. Вонг. – Пер. с англ. – 2-е европ. изд. – М. ; СПб.: Издательский дом «Вильямс», 2002. – 944с.

Ткачук М.В.,
студентка 2 курсу.

Науковий керівник: Любчак Л.В., кандидат педагогічних наук, доцент.

Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЙДЕТИЧНИХ ТЕХНІК В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

На сьогоднішній день одним із головних завдань початкової школи є реалізація розвивального потенціалу молодших школярів. Тому важливо забезпечити учням особистісний, соціокультурний і пізнавальний розвиток, сформувати вміння вчитися, навчити самостійно здобувати знання та працювати в команді, розвинути здібність до самоорганізації. Нині існує чимало методик, що навчають мистецтва оволодіння цими знаннями через використання мнемотехнічних прийомів, що значно спрощує процес засвоєння знань та сприяє ефективному вивченню предметів.

Застосування мнемотехніки на уроках у початковій школі є надзвичайно важливим, адже за допомогою ситуативних таблиць учням легко формулювати речення, короткі описи або ж розповіді. Ми бачимо, що ейдетика є невід'ємною частиною у розвитку зв'язного мовлення молодших школярів. Під час їх використання в освітньому процесі у дітей збагачується словниковий запас, вони вчаться складати оповідання, перекази, легко вчать вірші, підвищується спостережливість, розвивається увага, пам'ять, вони починають мислити логічно й творчо, зростає мовленнєва активність. Мнемосхеми дають можливість учням самостійно виділити суттєві властивості даного предмета, встановити етапність розповіді про нього.

Із використанням даних технік з'являється можливість застосовувати інноваційні інформаційні технології, адаптувати різні форми навчання та види роботи під відповідний етап уроку, дають змогу збільшити ілюстративний супровід навчальної інформації, втілювати роботу у парах, групах чи індивідуально [2, с. 217]. Також сприяють ефективній реалізації інтеграції та встановленню міжпредметних зв'язків, які у поєднанні забезпечують формування ключових компетентностей, покликаних для реалізації Нової української школи.

Саме тому, ми можемо стверджувати, що включення ейдетичних технік в освітній процес – це гра, за допомогою якої молодші школярі швидко запам'ятовують інформацію, тренують пам'ять, увагу, розвивають мислення, мовлення та інші психічні процеси.

Серед різновидів систем ейдетичних варто наголосити на методиці розвитку асоціативного мислення. У нашій уяві асоціації з'являються коли ми чуємо звуки, слова, або бачимо предмети, із якими раніше зустрічалися у житті. Через даний взаємозв'язок у дітей нові слова зберігаються надовго у пам'яті та вони легко їх можуть відтворити у подальшому. Розпочинати ознайомлення з даною методикою варто із вільних асоціацій, мета яких полягає у самостійному будівництві зв'язків без використання предметних малюнків. Через малий життєвий досвід школярів, вчитель надає допомогу у роботі. Також ефективними вважають тактильні асоціації, адже для кращого запам'ятовування школярам важливо надати можливість доторкнутися до предмета, щоб краще пізнати його.

На уроках у початковій школі широко застосовується методика асоціацій за друдлами, тобто невизначеними головоломками чи загадками, про які не існує чіткого визначення. Таким чином, учень обґрунтовує власне бачення, шукає нестандартні підходи до вирішення проблемних питань, що допомагає формувати ключові компетентності. Наведемо приклад використання друдлів на уроці інтегрованого курсу «Я досліджую світ», що дозволяє цілісно реалізувати всі змістові лінії. Як зразок, проаналізуємо:

- Що зображено на малюнку?
- Назвіть максимальну кількість асоціацій.

Зразок елемента для аналізу

Пропонуємо продовжити роботу та домалювати необхідні елементи, щоб вийшов цілісний малюнок.

Інноваційним методом у роботі вчителя початкових класів виступає техніка оживлення, у ході якої діти сповнюють уявний образ властивостями живих істот. Використовуючи цеглинки LEGO, легко перетворити звичайний об'єкт навколишньої дійсності у живий, домалювавши лише декілька елементів.

Необхідним у навчанні учнів початкових класів є етап опори на наочність, саме тому варто вказати на техніку зорового промальовування, особливість якої реалізується через приєднання деталей, які характеризуватимуть предмет. Через даний чинник, учні потім легко та швидко знаходять букви та цифри у предметах навколишнього середовища.

Вагоме місце у роботі над запам'ятовуванням нових слів у початковій школі займають саме листівки та метод колажів. Адже перші виступають ефективним тренажером для розвитку уяви, творчого мислення, пам'яті та мовлення учнів. Ідейним засновником даної техніки в Україні виступає Є.В. Антошук. Особливість вибору листівок полягає у тому, що кожна наступна відрізняється за кольором та малюнком від попередньої, загалом їх налічується від 25 і більше. Молодші школярі захопливо працюють з даною технікою, адже перед ними постає завдання з'єднати вивчене слово із картинкою, тобто провести асоціацію та співставити.

Метод колажів відомий та цікавий тим, що діти самостійно підбирають від 7 до 50 ілюстрацій та приклеюють на аркуш картону. Варто зазначити, що малюнки учні обирають різні за змістом та формою, а також не повторюються. Під час гри молодші школярі вчаться запам'ятовувати велику кількість назв зображених об'єктів.

На всіх етапах уроку у початковій школі вчителі використовують метод фантастичної розповіді, який допомагає пов'язати абсолютно різні за тематикою слова у єдине ціле та швидко їх запам'ятати. Наприклад: дощ, дівчинка, книга, тварина, хмара. Можна запропонувати об'єднати так:

Надворі раптом розпочався дощ. Дівчинка, що сиділа біля вікна, побачила залишену на столі книгу. Швидко накинувши пальто, вибігла з будинку, щоб її забрати. Відкривши книгу, дівчинка здивувалася, адже там була така кількість дивовижних тварин, про які вона раніше не знала. Прочитавши, дівчинка поглянула у вікно і побачила світле сонячне небо, адже темні хмари давно вже промайнули. Отже, за даною технікою учні уявляють образи, які відповідають словам та починають фантазувати, поєднуючи їх у цікаву розповідь.

Наступною технікою, яку ми хотіли б запропонувати для застосування на уроках, є саме метод Аткінсона, який власне вперше і застосував його на практиці. По-іншому ще називають методом фонетичних асоціацій. Суть даної техніки полягає у тому, що для кращого запам'ятовування іншомовних слів варто уявити співзвучне слово смішне, цікаве та незвичайне.

White (білий) – «вата». Сніг схожий на білу вату.

Ball (м'яч) – «футбол». Я люблю грати у футбол своїм м'ячем.

Bear (ведмідь) – «бурий». У лісі бурий ведмідь.

Також метод Аткінсона доречно застосовувати на уроках української мови під час вивчення словникових слів. Для цього учень підбирає співзвучну фразу до вивченого слова із однаковим закінченням. Наприклад:

Криниця – джерельна водиця.

Лісок – багато червоних ягідок.

Снігурі – танцювали у дворі.

Отже, проаналізувавши основні ейдетичні техніки для навчання у початковій школі, ми вважаємо за необхідне виділити переваги їх застосування:

- сприяють збільшенню обсягу пам'яті;
- допомагають збагачувати словесну та образну уяву, різностороннє сприймання світу;
- у роботі є досить лаконічними (містять тільки важливу інформацію);
- посилюють швидкість мислення – вимагають миттєвого реагування та пошук рішень;
- збільшують обсяг та тривалість уваги, розширюють здатність помічати головне та другорядне без зусиль;
- сприяють підвищенню пізнавальної активності, бажанню пізнавати нове, отримувати гарні результати та здобувати успіх;
- налаштовують на одержання позитивних емоцій від освітнього процесу, від одержаних знань та від накопичення досвіду;
- дозволяють кожному учневі проявити свої таланти та здібності, розвивати впевненість та в цілому підвищують ефективність працездатності школярів.

Саме тому, на нашу думку, використання ейдетичних методів є необхідним у початковій школі, адже від розвитку особистих психічних процесів молодших школярів залежить рівень засвоєння знань та навчання в подальшому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вікторенко І. Особливості сприймання молодших школярів / І. Вікторенко // Рідна школа. – 2003. – №4. – С. 61-63.
2. Кадемія М.Ю. Інтерактивні засоби навчання / М.Ю. Кадемія, О.А. Сисоєва // навчально-методичний посібник. – Вінниця: Планер, 2010. – 217с.
3. Крапівіна О. Запам'ятати з опорою на образ / О. Крапівіна // Початкова школа. – 2003. – №7. – С. 14-17.
4. Романюк А. А. Особливості застосування сучасних засобів наочності у початковій школі в контексті нових педагогічних парадигм / А. А. Романюк // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. – 2016. – Вип. 13(2). – С. 140-144.

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

Поліщук О.М.,

к. психол. н., доцент кафедри психології,

Колтунович Т.А.,

к. психол. н., доцент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

HARD SKILLS I SOFT SKILLS У РОБОТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Сучасний ринок праці вимагає від будь-якого керівника та керівника закладу освіти зокрема, конкурентоспроможності, ефективності та володіння відповідними професійними навичками – hard skills і так званими м'якими компетенціями/навичками – soft skills.

Гарвардським університетом були проведені дослідження, які показали що успішність у роботі залежить на 85% від добре розвинених soft skills, а від hard skills лише на 15% [3, с. 66]. І якщо у вирішенні складного технічного завдання може допомогти штучний інтелект, то у міжособистісному спілкуванні, стратегічному творчому мисленні замінити людину важко.

Сутність і зміст наповнення понять hard і soft skills досліджувалися багатьма закордонними та вітчизняними дослідниками й організаціями (О. Абашкіна, Н. Безлюдна та Н. Дудник, Р. Болстад, С. Бойд, В. Давидова, Є. Єгоров, Н. Жадько, Є. Зоря, Г. Клекстон, Т. Кожушкіна, Н. Лазаренко, С. Наход, Г. Пауелл, М. Роблес, О. Сосницька, Л. Фамільярська, Дж. Хекмен, Р. Хіпкінс, М. Чамберс, Б. Шульц, Т. Яркова та І. Черкасова й ін.; ООН, ОЕРС, ЄС та ін.). Однак ці дослідження стосуються, в основному, порівняння чи протиставлення гнучких і жорстких навичок, їх розвитку у дітей дошкільного та шкільного віку, студентської молоді, майбутніх педагогічних працівників. Тоді як проблема розвитку hard skills і soft skills у роботі керівника закладу освіти залишається висвітленою недостатньо.

Поняття soft skills і hard skills з'явилися у к. 50-х рр. XX ст. у середовищі військових, коли армія США почала розробляти науково обґрунтований підхід для їх підготовки. У ході цих розробок було підтверджено важливість для військових не тільки професійних навичок (hard skills), але й компетенцій універсальних (soft skills), які важко оцінити, проте можна розвивати [2]. Жорсткі

навички тлумачилися як навички роботи переважно з машинами, м'які – як навички роботи з людьми та паперами. Після того як термін прижився у військовій справі та психології, його запозичили і до сфери бізнесу.

У наш час *hard skills* тлумачаться як система професійних компетенцій, що поєднує загально-дидактичні та спеціальні фахові знання, фахові уміння, професійні здібності, професійно значущі риси особистості та відображає професійний рівень особистості, який можна наочно продемонструвати. Це навички, які можна виміряти.

Психолого-педагогічну концепцію м'яких навичок запропонували П. Селовей, Дж. Майер та Д. Карузо. Центральне її поняття – емоційний інтелект, що тлумачиться як певна група здібностей, яка уможливорює розуміння власних емоцій, емоцій інших людей та вміння ними керувати (самоконтроль, самоусвідомлення, чуйність тощо).

Soft skills впливають на успішність діяльності безвідносно до специфіки праці та незалежно від напрямку діяльності чи професії людини. У психології їх традиційно вважають соціальними навичками: комунікація, лідерство, відповідальність, доброчесність, спілкування, ввічливість, відповідальність, професіоналізм, ентузіазм, гнучкість, робота в команді, здатність вирішувати проблеми, критичне мислення, вміння працювати у критичних умовах, вміння працювати у команді, вести перемовини, управляти часом, особистісно розвиватись, вирішувати проблеми, творчо підходити до рішення задач тощо.

М'які навички (рис. 1) набувають неабиякої актуальності в умовах технічного прогресу ХХІ ст. Вони стають трендом і відіграють важливу роль у формуванні кадрової політики у багатьох державах світу.

Рис. 1. Жорсткі та гнучкі навички

Оскільки hard skills – прямі професійні навички, які є стійкими, вимірними, доступними, ототожнюваними з чіткими конструкціями, то їх можна віднести до посадових вимог та інструкцій, які досить легко поділяються на прості складові. Маючи практичні можливості опанувати навички з переліку hard skills, людина може відпрацювати їх до автоматизму в у тій чи іншій сфері професійної діяльності, діючи чітко та послідовно. Отже, розвиток hard skills можна представити як набуття спеціальних професійних навичок, а розвиток soft skills – як можливість набути гнучкості мислення, покращити комунікативні вміння, створити умови для управління командами та проєктами.

З огляду на тенденції майбутнього та виклики суспільства, фахівцю необхідно розвиватись і поновлювати свої знання та навички одночасно у кількох академічних напрямках (“lifelong learning”).

Hard skills керівника – це набори навичок, пов’язаних з умінням їх здійснювати та демонструвати: планування, формування посадових інструкцій.

Soft skills для керівника полягають у вмінні комунікувати, управляти, приймати рішення, а також незримо спрямовувати команду, не заважаючи їй працювати. Йому треба володіти вміннями надихати, викликати ентузіазм, поважати інших, формувати довіру в команді; креативністю, критичним мисленням, емпатією та комунікабельністю.

До основних методів розвитку soft skills можна віднести [1, с. 33]:

- самонавчання, як самостійне вивчення моделей успішної поведінки керівника;
- зворотний зв’язок від наставників, тьюторів, роботодавців про успішність своєї поведінки в аспекті розвитку конкретної навички;
- навчання на досвіді інших, ментворкінг (виділення та вивчення моделей успішної поведінки того, хто має високий рівень розвитку певної компетенції, робота з ментором);
- спеціальні завдання (фонові тренінги) – самостійні вправи, які розвивають певні компетенції, або дозволяють утилізувати шкідливі звички;
- рішення кейсів – дослідження конкретних ситуацій з пропозицією оптимальних шляхів вирішення;
- розвиток у процесі роботи, поєднання навчання та професійної діяльності.

Факт впливу сформованих soft skills і hard skills та постійного їх розвитку для успішного досягнення поставлених цілей, грамотного використання знань і здібностей у професійній діяльності керівника не викликає сумніву. Від особистого усвідомлення ним значущості soft skills і hard skills, їх балансу залежить успіх у кар’єрі та затребуваність у професійному конкурентному середовищі. Головна ж різниця в опануванні цими навичками полягає у тому, що для розвитку м’яких (гнучких) навичок потрібно більше вчитися, тренуватися та працювати, спостерігати та наслідувати людей з розвиненими soft skills. Тому заклади вищої освіти повинні вже сьогодні працювати над оновленням та удосконаленням освітніх програм з огляду на тенденції майбутнього, ринок праці та вимоги роботодавців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дроздова Ю. В., Дубініна О. В. Концептуальні підходи до визначення «Soft skills» у сучасних освітніх та професійних моделях. Soft skills – невід’ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті: тези доповідей. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. С. 31–34.
2. Mayer B. B. Emotional Intelligence: A theoretical overview and implications for research and professional practice in sport psychology. Journal of Applied Sport Psychology. 2007. № 19. P. 1–13.

3. Nykytenko O. Soft skills development and language teaching as basis of professional growth. Soft skills – невід’ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті : тези доповідей. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. С. 66–68.

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ

Харченко Д.С.,

*аспірантка 4-го курсу спеціальності 113 Прикладана математика
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету ім. В.Винниченка*

ДОСЛІДЖЕННЯ ЯВИЩА РЕЗОНАНСУ У ТРИШАРОВІЙ ГІДРОДИНАМІЧНІЙ СИСТЕМІ «ШАР З ТВЕРДИМ ДНОМ-ШАР – ШАР З КРИШКОЮ»

Досліджується задача поширення хвильових пакетів у тришаровій гідродинамічній системі «шар з твердим дном – шар – шар з кришкою».

$\Omega_1 = \{(x, z) : |x| < \infty, -h_1 \leq z \leq 0\}$ – нижній шар,

$\Omega_2 = \{(x, z) : |x| < \infty, 0 \leq z \leq h_2\}$ – середній шар,

$\Omega_3 = \{(x, z) : |x| < \infty, h_2 \leq z \leq h_2 + h_3\}$ – верхній шар. Густини позначені ρ_1, ρ_2, ρ_3 відповідно. Шари Ω_1 і Ω_2 розділені поверхнею контакту $z = \eta_1(x, t)$, шари Ω_2 і Ω_3 розділені поверхнею контакту $z = \eta_2(x, t)$. Нижній шар обмежений твердим дном, верхній шар обмежений кришкою. Рідини вважаються нестисливими, враховуються сили поверхневих натягів. Сила тяжіння направлена перпендикулярно до поверхонь розподілу у від’ємному z -напрямку.

Математична постановка задачі записується наступним чином:

$$\varphi_{j,xx} + \varphi_{j,zz} = 0 \text{ у } \Omega_j, \quad j = 1, 2, 3$$

$$\eta_{1,t} - \varphi_{j,z} = -\varphi_{j,x} \eta_{1,x} \text{ при } z = \eta_1(x, t), \quad j = 1, 2$$

$$\eta_{2,t} - \varphi_{j,z} = -\varphi_{j,x} \eta_{2,x} \text{ при } z = h_2 + \eta_2(x, t), \quad j = 2, 3$$

$$\rho_1 \varphi_{1,t} - \rho_2 \varphi_{2,t} + g(\rho_1 - \rho_2) \eta_1 + 0.5 \rho_1 (\nabla \varphi_1)^2 - 0.5 \rho_2 (\nabla \varphi_2)^2 - T_1 \left(1 + (\eta_{1,x})^2 \right)^{-3/2} \eta_{1,xx} = 0$$

$$\text{при } z = \eta_1(x, t)$$

$$\rho_2 \Phi_{2,t} - \rho_3 \Phi_{3,t} + g(\rho_2 - \rho_3) \eta_2 + 0.5 \rho_2 (\nabla \Phi_2)^2 - 0.5 \rho_3 (\nabla \Phi_3)^2 - T_2 \left(1 + (\eta_{2,x})^2 \right)^{-3/2} \eta_{2,xx} = 0$$

при $z = h_2 + \eta_2(x, t)$

$$\Phi_{1,z} = 0 \quad \text{при} \quad z = -h_1,$$

$$\Phi_{3,z} = 0 \quad \text{при} \quad z = h_2 + h_3.$$

Тут Φ_j ($j = 1, 2, 3$) - потенціали швидкості частинок в Ω_j , η_1, η_2 - відхилення поверхонь контакту, T_1, T_2 - коефіцієнти поверхневого натягу на поверхнях контакту, g - прискорення вільного падіння.

Застосування методу багатомасштабних розвинень, розв'язки першого та другого наближень, дисперсійне рівняння та дві пари коренів наведені у роботі [4]. Задачі такого класу досліджувалися у [1-3].

Рівняння, якими визначається форма хвильового пакету на нижній та верхній поверхнях контакту, мають вигляд:

$$\eta_1(x, t) = 2a \cos(kx - \omega t) + \alpha a^2 \left[2B^* + 2\Lambda_1 \cos(2(kx - \omega t)) \right],$$

$$\eta_2(x, t) = 2K_5 a \cos(kx - \omega t) + \alpha a^2 \left[2C^* + 2\Lambda_2 \cos(2(kx - \omega t)) \right]$$

$$\text{Де } \Lambda_1(\rho_2, \rho_3, T_1, T_2, k, h_1, h_2, h_3) = \frac{L_1}{L_2} \text{ та } \Lambda_2(\rho_2, \rho_3, T_1, T_2, k, h_1, h_2, h_3) = \frac{M_1}{M_2}.$$

В околах $L_2 = 0$ та $M_2 = 0$ виникає резонанс других гармонік, тобто амплітуди других гармонік нижньої та верхньої поверхонь контакту η_{12} та η_{22} зростають порівняно з відповідними амплітудами η_{11} та η_{21} .

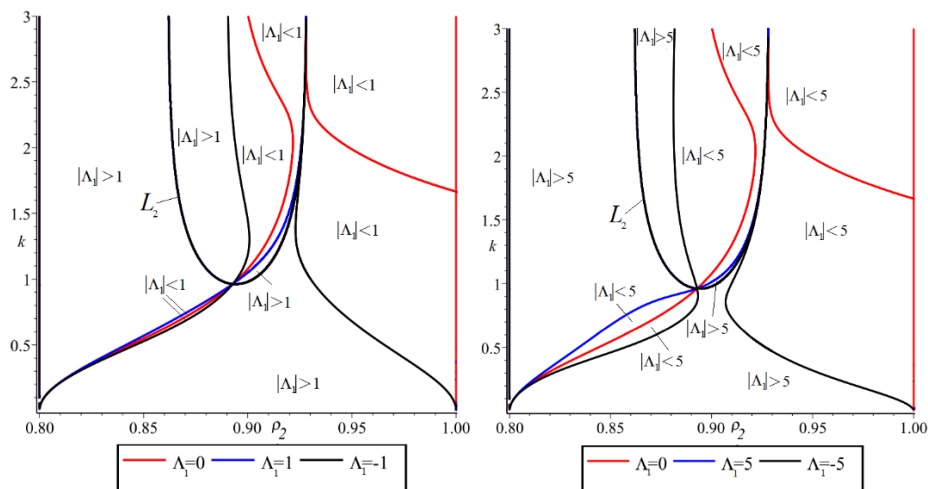

Рис. 1. Области резонансу для ω_1 у системі (ρ_2, k) .

На рис. 1 для нижньої поверхні контакту наведені графіки $L_2 = 0$ для першої пари коренів ω_1 у системі (ρ_2, k) , товщини нижнього, середнього та верхнього шарів дорівнюють: $h_1 = 1, h_2 = 1, h_3 = 1$. Околиці кривої $L_2 = 0$ в яких значення величини Λ_1 більші за задані значення позначені $|\Lambda_1| > 1$ та $|\Lambda_1| > 5$.

Для задачі поширення хвильових пакетів у тришаровій гідродинамічній системі «шар з твердим дном – шар – шар з кришкою» для обох поверхонь контакту отримані рівняння, якими визначається форма хвильових пакетів. Досліджено явище резонансу других гармонік, отримано графіки областей резонансу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Avramenko O.V., Naradovyi V.V., Selezov I.T. Energy of motion of internal and surface waves in a two-layer hydrodynamic system// Journal of Mathematical Sciences. – 2018. – 229(3). – P. 241-252.
2. Avramenko O.V., Naradovyi V.V., Lunyova M.V., Selezov I.T. Conditions of Wave Propagation in a Semiinfinite Three-Layer Hydrodynamic System with Rigid Lid// J. Math. Sci. – 2020. – 247(1). – P. 173-190.
3. Авраменко О.В., Луньова М.В. Аналіз форми хвильових пакетів у тришаровій гідродинамічній системі «півпростір–шар–шар з твердою кришкою»// Математичні методи та фізико-механічні поля. – 2020. – 62(3). – P. 127-142.
4. Харченко Д. С. Форма хвильових пакетів у тришаровій гідродинамічній системі. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Серія «Математика, прикладна математика і механіка». 2021. Том 94, с. 77-90.

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Мельник П.В.,

*ст. викладач кафедри англійської філології та перекладу
Національного університету «Одеська політехніка»*

FORMATION OF LEXICAL COMPETENCE AS A COMPONENT OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE

Lexical competence is an integral part of foreign language communicative competence. Its purpose is to form the ability successfully solve problems of mutual understanding and interaction with native speakers of the language being studied, in accordance with norms and cultural traditions in direct and indirect contacts. Thus, the process of learning a foreign language by future philologists should be aimed, in particular, at the systematic accumulation and expansion of vocabulary. Therefore, an important goal is to direct the educational process to the formation and development of basic skills and abilities in social and professional communication, that is foreign language communicative competence. Foreign language communicative competence is a set of skills, abilities and knowledge that allows you to learn, work and communicate in a multinational society and achieve in an equal dialogue of mutual understanding and interaction with representatives of other cultures. It is implemented primarily through the development of skills and abilities in the main types of speech activities, including reception, production, interaction and mediation and are implemented in both written and oral forms.

The development of foreign language communicative competence gives students the following opportunities:

- to improve their reading, listening, writing and speaking skills for developing skills to work with information of different types of texts from any source based on already acquired knowledge of the world; choose, analyze and systematize, select and transmit information;
- on the basis of the obtained information to form one's own opinion, substantiate it and provide the necessary explanations;
- to recognize the intentions of the message, which correspond to certain types of texts with their grammatical structures and rules, understand and transfer them to appropriate situations.

When assessing the formation of foreign language communicative competence, content, coherence, compliance with phonetic norms, grammatical correctness, lexical adequacy are taken into account. This means that lexical competence is closely related to many other skills. Consequently, the teaching of vocabulary and the formation of lexical competence should be a logical and important component of the process of formation of foreign language communicative competence of students.

The formation of lexical competence is a step-by-step process from acquaintance with new lexical units to their active use in speech activity: first skills of working with lexical material are formed, then skills are improved, and then the ability to use lexical units in speech activity is developed. Based on the work of researchers, we can identify the following stages of the process of formation of lexical competence: semantization (acquaintance with new lexical material); automation (formation and initial consolidation of skills in the use of lexical units); reproduction (improvement of skills and development of skills of using mastered lexical units in different types of speech activity).

It should be noted that the vocabulary can be formed directly or indirectly. In direct study, students do special exercises and tasks for vocabulary expansion. Language exercises, forming language skills of word change, shaping, construction, have a positive effect on the formation of language skills and the development of relevant skills. Learning and increasing vocabulary by doing special exercises is efficient, because this is one of the rational forms of communicative activity.

In the indirect study of vocabulary, the student focuses on another activity, such as listening or reading, and at this time inconspicuously learns words. That's why, more attention should be paid to the indirect way of mastering vocabulary, because it allows not only to learn new vocabulary in situations, but also to get acquainted with new meanings of already known words.

Thus, the formation of lexical competence is an important component of the process of formation of foreign language communicative competence and can be carried out directly or indirectly. Lexical competence can be formed in stages, by introducing a system of exercises into the educational process in combination with the semantic and situational characteristics of communicative interaction. And the use of means of forming lexical competence will depend on their effectiveness.

REFERENCES:

1. Börne, Wolfgang Didaktik und Methodik der Wortschatzarbeit: Bestandsaufnahme und Perspektiven. In: Kühn, Peter (Hg.): Germanistische Linguistik 155-156. Studien zu Deutsch als Fremdsprache V. Wortschatzarbeit in der Diskussion / Börne Wolfgang. – Hildesheim: Olms, 2000. – S. 29–56.
2. Cook Vivian. Second Language Learning and Language Teaching. 3. Auflage / Vivian Cook. – London: Arnold, 2001.
3. Curriculum für den sprachpraktischen Deutschunterricht an pädagogischen Fakultäten der Universitäten und pädagogischen Hochschulen. – K.: Ленвіт, 2004. – 256 s.
4. Profile Deutsch: Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen / [M. Glaboniat, M. Müller, P. Rusch, H. Schmitz, L. Wertenschlag]. – Berlin, München, Wien, Zürich, New York: Langenscheidt, 2005. – 240 s.

*Харитоновна Олена,
Вінниця*

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ ТА РІЗНІ СТАНДАРТИ І ПІДХОДИ ДО ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ У СУЧАСНОМУ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ.

Є великі відмінності у специфіці роботи технічних та літературних перекладачів, тому що для успішного читання, розуміння та перекладу науково-технічного тексту необхідно володіти досить великим обсягом вузької технічної лексики, специфічної для кожної окремої галузі, розуміти граматичні особливості її творення.

Технічний переклад є надзвичайно важливим і сьогодні він домінує на ринку професійного перекладу. Це обумовлено надзвичайною важливістю науки і технології у сьогоденні.

Щоб окреслити поняття технічного перекладу, слід виділити його з інших перекладів, що мають економічну, соціальну чи культурологічну основу.

Існує декілька категорій перекладу, що відповідають різним типам текстів.

Жан Деліль розрізняє переклад художніх текстів і переклад прагматичних текстів і асоціює прагматичні тексти з текстами, які «по суті служать для передачі інформації і чий естетичний вигляд не є домінуючим». [1, с.28]

Даніель Жіль пропонує також відрізняти художні тексти від інформаційних, наголошуючи, що художні тексти мають багато важливих естетичних елементів, або художніх засобів, спрямованих на пробудження емоцій, що підсилюють передачу певної інформації. [2, с.57]

Перекладознавці Ян Мейсон та Мері Снелл-Хорнбі пропонують ще детальнішу категоризацію. Так Ян Мейсон виділяє науково-технічні тексти, адміністративні, політичні, релігійні, літературні, журналістські, юридичні чи комерційні тексти. [4, с. 19]

Марі Снелл-Хорнбі визначає художній переклад як біблійні переклади, переклади поезії та різних видів літератури (класичної та модерної), також переклад неспеціалізованих текстів, до яких відносить публіцистичні, та рекламні тексти і спеціалізованих текстів, серед яких виділяє юридичні, економічні, медичні, технічні. [5, с.40]

З огляду на ці класифікації досить важко провести чіткі межі між різними типами текстів. Тому можемо визначити як науково-технічний текст як такий, що вимагає спеціальних знань для розуміння, може бути адресований як фахівцям, так і широкій громадськості, стосуватись природничих, точних чи гуманітарних наук або технологій, спорту чи інших спеціальних видів діяльності.

До науково-технічної літератури відносяться такі види текстів: монографії, збірники та статті з різних проблем науки і техніки, учбова науково-технічна література (підручники, довідники), науково-популярна література з різних галузей, технічна і супровідна документація, технічна реклама, патенти, звіти про діяльність, тексти досліджень.

Даніель Гуадек і Жан-Рене Ладміраль розуміють під «технічним перекладом» переклад текстів, що потребують спеціалізованих знань, незалежно від розглянутої дисципліни. [3, с.90]

Дослідження у галузі технічного перекладу показують, що у цій сфері робота перекладача має певну кількість обмежень і виконується відповідно до норм, що панують у економічному, соціальному та культурному просторі мови перекладу. Ці стандарти виправдовують вибір перекладача і ці обмеження лежать за межами оригінального тексту та відмінностей між вихідною мовою та мовою перекладу. Наприклад, підприємство чи компанія можуть вимагати у перекладача певного стилю письма при перекладі та вживання певної внутрішньої термінології.

Серед багатьох дослідників перекладознавства слід також зазначити ізраїльського вченого Гідеона Турі, книга якого *Translations Studies and beyond* (1995) залишається однією з фундаментальних праць з описових перекладознавчих досліджень і стосується перекладів художніх текстів.

Якщо застосувати викладені у цій праці стандарти до технічного перекладу, матимемо три категорії основних стандартів.

По-перше – з самого початку перекладач визначає чи йтиметься про переклад орієнтований на оригінал чи на мову перекладу. Цей вибір здійснюється у відповідності до стандартів суспільства, у якому він живе. Якщо перекладач орієнтований на текст мовою перекладу, то в ньому відображатимуться норми і елементи лінгвістики, характерні для мови перекладу. І навпаки, елементи і норми, характерні для мови оригіналу, при орієнтації на оригінальний текст.

По-друге – попередні стандарти враховують існування і природу політики, пов'язаної з перекладом і сприйняттям непрямих перекладів (під непрямим перекладом йдеться про переклад не з оригіналу, а з іншого перекладу).

По-третє – операційні стандарти означають норми, які визначають рішення, що приймаються під час перекладу. [6, с.112-113]

Професійний перекладач має зобов'язання перед клієнтом. Саме клієнт визначає завдання, які має виконати перекладач, дотримуючись етичних та юридичних норм. В цих завданнях, крім тексту для перекладу, можуть міститись рекомендації чи вимоги щодо термінології та стилю викладу, презентації виконаної роботи, термінів та винагороди. Швидкість перекладу часто є одною з основних проблем.

Таким чином, різні обмеження мають значний вплив на процес перекладу та на вибір стратегій перекладу. В умовах тиску і браку часу часто не виключені помилки перекладу, що можуть мати серйозні негативні наслідки для замовника.

Сучасні перекладознавці вважають, що функція тексту є фундаментальним питанням технічного перекладу, тому що перекладацькі стратегії частково визначаються ситуацією комунікації, для якої призначений текст перекладу. Так текст, призначений для публікації, вимагає докладного редагування. А переклад, що призначений для розуміння способу використання деталі чи пристрою вимагає високої семантичної точності, може бути не таким бездоганним з точки зору стилістики.

Текстові джерела, що стануть у пригоді перекладачеві, можуть бути паперовими і цифровими (для технічного перекладу також важливі малюнки, схеми, діаграми). Традиційні текстові джерела – це книги, журнали, словники, глосарії, лексикони, довідники та посібники. Вони можуть бути термінологічними або нетермінологічними.

Термінологічні джерела надають інформацію про значення термінів, їх використання та еквіваленти для перекладу. До цієї категорії належать словники(одномовні, двомовні, багатомовні), глосарії, бази даних (лексикологічних чи термінологічних), лексикони та перекладацькі нотатки.

Нетермінологічні джерела є зібранням термінологічних знань з певної предметної області, але не призначені для термінологічного використання. Як приклад, можна навести підручники, які використовуються для набуття знань з предмету та містять термінологічну контекстову інформацію.

Таким чином, можемо зробити висновок, що для здійснення якісного перекладу, зокрема технічного, перекладач повинен володіти сучасними перекладацькими технологіями, вміти орієнтуватись у тематиці і термінології запропонованого до перекладу тексту, постійно поповнювати свій лексичний та термінологічний запас, мати солідну лексико-граматичну базу мов, з якими працює.

ЛІТЕРАТУРА

1. Delisle, Jean (2005) L'enseignement pratique de la traduction. Ottawa. Les Presses de l'Université d'Ottawa. 280 p.
2. Gile, Daniel (2005) La traduction : la comprendre, l'apprendre. Paris. Presses Universitaires de France. 278 p.
3. Gouadec, Daniel (1991) Point de vue sur la traduction technique (compterendu), dans La traduction littéraire, scientifique et technique. Actes du colloque international organisé par l'Association européenne des linguistes et des professeurs de langues. Paris. La Tilv. pp.85-97.
4. Mason, Ian (1982) The role of translation theory in the translation class, dans Quinquere. 5/1. pp. 18-33.
5. Snell-Hornby, Mary (1995) Translation studies : an integrated approach. Amsterdam/Philadelphia. Benjamins Translation Library. 170 p.
6. Toury, Gideon (1995) Descriptive translation studies – and beyond. Amsterdam/Philadelphia. Benjamins Translation Library. 312 p.

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Богатов Д.Е.,

студент факультету прокуратури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЖОРСТОКЕ ПОВЕДІННЯ З ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ ТА ЦИВІЛЬНИМ НАСЕЛЕННЯМ В ДІЯННЯХ РОСІЙСЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ ПІД ЧАС НЕСПРОВОКОВАНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЩОДО УКРАЇНИ

З 2014 року Україна знаходиться в умовах військового протистояння іменованого антитерористичною операцією, а пізніше – операцією Об'єднаних сил. З 24 лютого 2022 року це протистояння переросло в повномасштабне військове вторгнення Російської Федерації на територію України, а фактично – війну.

На тлі неспровокованої агресії Російської Федерації щодо України набули поширення випадки катувань, як українських військовослужбовців, так і цивільних осіб. Ці діяння отримують правову оцінку як через національні, так і міжнародні механізми. В аспекті національного законодавства вони підпадають під ознаки кримінального правопорушення, що передбачене в ст. 438 КК України (порушення законів та звичаїв війни). З точки зору міжнародного кримінального права відповідні діяння розглядаються як злочин проти людяності та військовий злочини.

Для початку доцільно проаналізувати зміст диспозиції ч. 1 ст. 438 КК України. Остання передбачає жорстоке поведіння з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території, застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на

обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також віддання наказу про вчинення таких дій [1]. Тож, склад порушення законів та звичаїв війни вміщує декілька альтернативних форм об'єктивної сторони, однак в межах цього дослідження, особливий інтерес становить саме жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням.

Жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням може виражатися у вбивствах, каліцтвах, тортурах і мордуванні, біологічних експериментах, зґвалтуванні та інших формах сексуального насильства, взятті заручників, тілесному або колективному покаранні, каторжній праці, нарузі над людською гідністю тощо [2, с. 734]. З огляду на те, що жорстокість є конститутивною ознакою катування [3, с. 238], вочевидь, це діяння підпадає під першу форму об'єктивної сторони порушення законів та звичаїв війни.

Заборону катувань містять і наднаціональні норми. Зокрема, відповідно до ст.ст. 7, 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду катування переслідується як злочин проти людяності та військовий злочин. Згідно з пп. є п. 1 ст. 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду, "катування" означає умисне заподіяння сильного болю або страждань, чи то фізичних чи психічних, особі, яка перебуває під вартою чи під контролем обвинуваченого; але тортурами не вважається біль або страждання, які виникають тільки внаслідок законних санкцій, невіддільні від цих санкцій чи викликані ними випадково [3]. Визначення катування як військового злочину вимагає звернення до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. Ст. 1 цього міжнародно-правового акту визначає, що термін «катування» означає будь-яку дію, якою будь-якій особі навмисне заподіюються сильний біль або страждання, фізичне чи моральне, щоб отримати від неї або від третьої особи відомості чи визнання, покарати її за дії, які вчинила вона або третя особа чи у вчиненні яких вона підозрюється, а також залякати чи примусити її або третю особу, чи з будь-якої причини, що ґрунтується на дискримінації будь-якого виду, коли такий біль або страждання заподіюються державними посадовими особами чи іншими особами, які виступають як офіційні, чи з їх підбурювання, чи з їх відома, чи за їх мовчазної згоди.

В межах цього дослідження важливим є висвітлення фактів катувань, вчинених російськими військовослужбовцями на тлі неспровокованої агресії РФ щодо України.

Під час ведення бойових дій російські військовослужбовці захоплюють у полон українських захисників. З цього приводу Людмила Денісова, зазначила наступне: «У полоні українських військовослужбовців катували – погрожували вбивством, били та принижували. З особливою жорстокістю тортури застосовувалися до офіцерського складу Збройних сил України та бійців загону спеціального призначення «Азов». Під час допитів українських військовополонених ставили на коліна, били прикладом від автомата по пальцях ніг та відкритих ранах, застосовували плоскогубці, закидали зашморг на шию і душили. Крім того, катували електроштурмом, били киянкою та ногами» [4]. Наведене жорстоке поводження мало місце, зокрема, під час допитів з метою отримання інформації.

Варто зазначити, що в деяких кримінальних провадженнях за фактами жорстокого поводження з цивільними особами та військовополоненими вже встановлені підозрювані. Приміром, російському військовослужбовцю заочно повідомили про підозру у катуванні мешканців Ірпеня Київської області. Слідством було встановлено, що в Ірпені загарбники розшукували військовослужбовців Збройних сил України, тероборони та співробітників правоохоронних органів. Підозрюваний разом з іншими російськими військовими взяв у полон 9 чоловіків. Полонених били прикладом та не давали їжу і воду, погрожували вбивством та навіть імітували страту [5].

Поряд з цим, між Україною та Російською Федерацією періодично проводиться обмін полоненими. Ті, хто повертається до України, розповідають про факти катувань, що були вчинені стосовно них російськими військовослужбовцями. До прикладу, Володимир Хропун, волонтер «Червоного Хреста» був викрадений російськими військовими у селі Козаровичі Київської області. Військові РФ били його прикладами, застосовували електрошокери та

всіляко знущалися. За інформацією п.Денісової волонтеру зав'язали очі та руки і вимагали надати інформацію про українську армію [6]. Тож, військовослужбовці держави-агресора вчиняють військові злочини та злочини проти людяності, за які відповідно до КК України та міжнародних договорів понесуть покарання.

Деяка інформація стосовно звірств, вчинених окупаційними військами, потрапляє в розпорядження СБУ у результаті перехоплення телефонних дзвінків. «Плених привозили, ..., я над ними издевался ..., и пальцы отрублю, и кисть отрублю! Ставь на лопату, на кирпич: «ааааа», орёт!» – розповідає загарбник [7].

Наведені приклади жорстокого поводження з військовополоненими та цивільним населенням становить незначну частину від всього масиву злочинних діянь, що вчиняються російськими військовослужбовцями на території України. Однак, навіть ця незначна частина прикладів дає можливість наочно переконатися в тому, що діяльність окупаційних військ Російської Федерації тісно пов'язана із порушенням законів та звичаїв війни.

Отже, повномасштабне неспровоковане військове вторгнення Російської Федерації на територію України поєднане із порушенням законів та звичаїв війни, зокрема, у формі жорстокого поводження з військовополоненими та цивільним населенням. Окупаційна влада та її війська вдаються до катувань на землях, що опиняються під їхнім тимчасовим контролем, як це було з'ясовано після звільнення Бучі, Ірпеня, Бородянки, Гостомеля та багатьох інших населених пунктів України. Втім, справедливість буде досягнута й особи, винні у вчиненні вказаних злочинів, понесуть відповідальність, яка відповідатиме характеру їх діянь на підставі норм як національного, так і міжнародного права.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 20.06.2022).
2. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник: за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. – 6-ге вид. переробл. і доповн. – Х. : Право, 2021. – 768 с.
3. Марадіна Ю.С. Катування: соціальна обумовленість і склад злочину: дис...канд. юрид. наук. 12.00.08. Х: Нац. юрид. ун-т. ім. Я. Мудрого, 2018. 264 с.
4. Римський статут міжнародного кримінального суду: міжнародний документ від 17.07.1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення: 20.06.2022).
5. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text (дата звернення: 20.06.2022).
6. Пиріг В. Денісова розповіла про катування росіянами українських військовополонених. 28 травня 2022 р. URL: https://zaxid.net/denisova_rozpovila_pro_katuvannya_rosiyanami_ukrayinskih_vijskovopolonenihih_n1543563 (дата звернення: 18.06.2022).
7. Російському військовому повідомили про підозру у катуванні людей в Ірпені. 03.05.2022 р. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3473917-rosijskomu-vijskovomu-povidomili-pro-pidozru-u-katuvanni-ludej-v-irpeni.html> (дата звернення: 20.06.2022).
8. Волонтер розповів, як його катували росіяни у полоні на Київщині. 01.05.2022 р. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3472249-volonter-rozpoviv-ak-jogo-katuvali-rosiani-u-poloni-na-kiivsvini.html> (дата звернення: 20.06.2022).
9. Шокующий запис: російський кат вихваляється, як мучив військовополонених українців. Укрінформ. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3458326-sokuucij-zapis-rosijskij-kat-vihvalaetsa-ak-znusavsja-z-vijskovopolonenihih-ukrainciv.html> (дата звернення: 20.06.2022).

*Ляшенко А.С.,
курсант III курсу
факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування.
Науковий керівник Чорна А.Г.,
старший викладач кафедри кримінального права та кримінології.
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ.*

НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО КОРУПЦІЙНИХ ПРОЯВІВ СЕРЕД СЛУЖБОВИХ ОСІБ

Проблема корупційних проявів є актуальною не тільки у наш час, коли суспільство є демократично розвинутим, а й ще у ті часи, коли людство ще не мало такого розвитку. Ця проблема є досить актуальною як для країн усього світу, так й безпосередньо для України, яка налаштувала свій шлях у розвинуте демократичне суспільство. Саме тому пропонуємо розглянути дану проблему під призвою кримінально правової науки задля виявлення всіх моментів покарання осіб, які вчинили кримінальні правопорушення пов'язані з корупційними проявами в межах повноважень службових осіб.

Варто розглянути безпосередньо поняття «неправомірної вигоди». *Неправомірна вигода* - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав

Перш за все пропонуємо розглянути саме санкцію Кодексу стосовно отримання неправомірної вигоди службовими особами. Згідно статті 368 Кримінального Кодексу України, корупційними проявами серед службових осіб є прийняття пропозиції, обіцянки або безпосереднє одержання неправомірної вигоди службовою особою. Варто відмітити той факт, що згідно диспозиції статті, законодавець передбачив кримінальну відповідальність не тільки за безпосереднє одержання неправомірної вигоди, а й за прийняття обіцянки чи пропозиції. Таким чином, межи за яких службова особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності значно розширюється, чим надає правоохоронним органам більше повноважень щодо притягнення несумлінних службових осіб до кримінальної відповідальності. Варто зазначити, що кримінальними правопорушеннями які пов'язані з неправомірною вигодою щодо службових осіб підпадають під юрисдикцію Державного Бюро Розслідування. Такий розподіл кримінальних проваджень між правоохоронними органами надає можливість більш чітко виконувати правоохоронцям покладених на них повноважень, виключаючи можливість поліпшення умов проведення досудового розслідування через колективні взаємозв'язки серед правоохоронців з однієї структури.

Також, варто відзначити що кримінальна відповідальність, згідно Кодексу, передбачений не тільки за отримання неправомірної вигоди як зазначалось вище, а й за її пропозицію. Так, згідно статті 369 КК України, пропозиція, обіцянка, або надання неправомірної вигоди службовій особі тягне за собою кримінальну відповідальність згідно санкції передбаченої цією статтею. Притягнення осіб за надання неправомірної вигоди є досить важливим задля забезпечення чіткого функціонування державних органів та службових осіб які працюють у них, адже розгляд можливості підкупу службових осіб серед населення унеможливило створення у нашій країні прогресивного демократичного суспільства.

Отже, можливо дійти підсумку, що діяльність службових осіб є досить важливою для підтримання добробуту у країні, отримання кожним громадянам послуг які надаються службовими особами вчасно та законним шляхом, а також встановлення прогресивного демократичного суспільства у нашій країні. Законодавцем досить чітко прописані межі діяння пов'язані з корупційними проявами за яке передбачене кримінальна відповідальність. Забезпечення зниження рівня корупції досягається постійним доопрацюванням чинного законодавства та розподілу меж повноважень між правоохоронними органами, що у свою чергу надає можливість досягти дієвого результату.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Кримінальний кодекс України: закон України від 25.11.2021 № 2341-III // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
2. Про судову практику в справах про хабарництво: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 5 // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>.

Реньов Є.В.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри міжнародного і європейського права

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УВКБ ООН В УКРАЇНІ

Понад 7 мільйонів українців вважаються внутрішньо переміщеними особами – такі приголомшливі дані станом на червень 2022 року наводить Управління Верховного комісара ООН у справах біженців [1]. До зазначеної категорії осіб, відповідно до Керівних принципів ООН з питання переміщених осіб усередині країни, належать особи, яких змусили залишити свої домівки в результаті або з метою уникнення наслідків, зокрема, воєнного конфлікту, масового насильства і порушень прав людини, та які не перетинали міжнародно визнаних державних кордонів [2, с. 249]. Варто зазначити, що вказані Керівні принципи не є обов'язковим юридичним документом, проте цей уніфікований документ набув значного авторитету з моменту прийняття та рекомендований Радою Європи своїм членом задля врахування під час розроблення національного законодавства та в правозастосовній практиці, оскільки містить тридцять стандартів, а також узагальнює наявні в міжнародному праві засади та керівні принципи у сфері захисту прав переміщених осіб, деталізує права, гарантії захисту та допомоги під час переміщення [3, с. 183].

Повертаючись до визначення внутрішньо переміщених осіб, то воно міститься й у національному законодавстві – у ст. 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20 жовтня 2014 року. У початковій редакції Закону до внутрішньо переміщених осіб відносилися лише громадяни України, а наразі – також іноземці та особи без громадянства, які перебувають на території України на законних підставах і мають право на постійне проживання в Україні, що дозволило привести дане визначення у відповідність до міжнародних стандартів. Таким чином, основна відмінність зазначеної

категорії осіб від біженців полягає в тому, що внутрішньо переміщена особа не перетинає державний кордон, коли обставини, що зумовили переміщення особи, можуть збігатися.

Допомагати нашій державі загалом та внутрішньо переміщеним особам зокрема зголосилися чисельні міжнародні організації, серед яких і УВКБ ООН. Потрібно нагадати, що ще під час Другої світової війни велику кількість людей депортували з фашистської Німеччини та окупованих нею країн або вони були змушені залишити свої домівки, рятуючись від переслідування фашистської влади. Для захисту таких осіб ООН у 1946 році заснувала Міжнародну організацію у справах біженців – попередницю УВКБ ООН [4, с. 171]. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців було засноване в 1950 році. Його першочергове завдання теж полягало у допомозі біженцям, які були переміщені під час Другої світової війни. Сьогодні, 70 років по тому, УВКБ ООН знову шукає шляхи допомоги людям, які страждають від війни в Європі.

Правовою основою діяльності УВКБ ООН традиційно вважають Статут УВКБ ООН від 14 грудня 1950 року, Конвенцію про статус біженців від 28 липня 1951 року, а також Протокол щодо статусу біженців від 31 січня 1967 року. Питання співробітництва з Україною регламентуються Угодою між Урядом України та ООН про заснування Представництва ООН від 06 жовтня 1992 року, Угодою між Урядом України та УВКБ ООН від 23 вересня 1996 року та ін.

Що стосується нового етапу співпраці українського уряду з УВКБ ООН в контексті подій 2022 року, то питання фінансової допомоги внутрішньо переміщеним особам врегульоване Постановою Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2022 року № 445 «Про реалізацію спільного з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців проекту щодо додаткових заходів із соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб» [5]. Відповідно до неї Міністерство соціальної політики передає УВКБ ООН перелік внутрішньо переміщених осіб взаємоузгоджених вразливих категорій (у першу чергу пріоритетною категорією для надання підтримки визначені ВПО з числа осіб, які одержують пенсію у розмірі до 3 тисяч гривень), а Управління Верховного комісара ООН у справах біженців здійснює виплату фінансової допомоги.

Важливо акцентувати увагу й на діяльності УВКБ ООН в якості координатора кластеру з питань житла та можливої допомоги державі у пошуку довгострокових рішень для внутрішньо переміщених осіб. Відомо, що Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців проводилася експертна оцінка потреб внутрішньо переміщених осіб, за результатами якої до першочергових потреб відносять, зокрема, й житлові [6, с. 163]. Окрім того, існує проблема інтеграції ВПО в приймаючі територіальні громади. В цьому контексті доцільно згадати опитування, проведене Соціологічною групою «Рейтинг» у травні 2022 року на Львівщині. За його результатами 34% опитаних місцевих жителів нейтрально ставляться до внутрішньо переміщених осіб, а 11% – негативно. 57% респондентів не висловили бажання прийняти у себе переселенців. Більше того, на певне напруження у відносинах з переселенцями вказують 52% жителів Львівщини [7]. Тому вкрай важливим вбачається будівництво житла для зазначених категорій осіб на безпечних територіях, що дозволить частково зняти означену вище напруженість, а переселенці зможуть відчувати себе частиною відповідної територіальної громади та брати участь у її житті.

Ще у 2021 році Кабінетом Міністрів України була схвалена Стратегія інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження середньострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2024 року [8]. У вказаній Стратегії зазначається, що основною умовою інтеграції внутрішньо переміщених осіб є наявність житла, а фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюється із застосуванням можливостей фінансової та технічної допомоги, яку надають Україні міжнародні установи та іноземні країни. Загальновідомо, що УВКБ ООН приймає участь у програмах, пов'язаних з будівництвом

модульних містечок, переобладнанням нежитлових приміщень, ремонтом пошкоджених внаслідок обстрілу будівель. Можемо впевнено стверджувати, що допомога українській владі в таких амбітних та нагальних проєктах сприятиме поліпшенню умов життя наших громадян, які постраждали внаслідок війни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ukraine emergency: UNHCR operational response delivery (14 June 2022). UNHCR, the UN Refugee Agency. URL: <https://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2022/06/UNHCR-Ukraine-Operational-Weekly-Update-14-June-2022.pdf> (date of request: 18.06.2022).
2. Protecting Internally Displaced Persons: A Manual for Law and Policymakers. Brookings Institution - University of Bern: Project on Internal Displacement. 2008. 280 p.
3. Роговенко О.В. Аналіз міжнародних правових стандартів та національного законодавства у сфері забезпечення конституційного статусу переміщених осіб. Актуальні проблеми держави і права. 2019, № 82. С. 182-187.
4. Кобець М.П. Генеза адміністративно-правового забезпечення прав біженців та внутрішньо переміщених осіб. Наука і правоохорона. 2014, № 4 (26). С. 170-174.
5. Про реалізацію спільного з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців проєкту щодо додаткових заходів із соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2022 р. № 445. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.06.2022).
6. Гусак Н.Є. Стратегії і виклики соціальної роботи із внутрішньо переміщеними особами. / Гусак Н.Є., Семігіна Т.В., Трухан С.О. // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2014, № 2 (22). С. 161-167.
7. Львівщина в умовах війни: погляди мешканців міст та переселенців (13-23 травня 2022 р.). Соціологічна група «Рейтинг». URL: https://ratinggroup.ua/research/regions/lvovschina_v_usloviyah_voyny_vzglyady_zhiteley_gorodov_i_pereselencev_13-23_maya_2022.html (дата звернення: 18.06.2022).
8. Про схвалення Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження середньострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2024 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2021 р. № 1364-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1364-2021-%D1%80#n15> (дата звернення: 18.06.2022).